

Sprawozdanie z realizacji w 2019 roku
**„Kujawsko-Pomorskiego Programu
na Rzecz Ekonomii Społecznej
do roku 2020”**

*Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Toruniu*

Toruń, czerwiec 2020 r.

Spis treści

Wprowadzenie	4
Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim (<i>stan na dzień 31.12.2019 r.</i>)	5
➤ Spółdzielnie socjalne	5
➤ Przedsiębiorstwa społeczne.....	6
➤ Centra i kluby integracji społecznej.....	9
➤ Zakłady aktywności zawodowej.....	10
➤ Warsztaty terapii zajęciowej.....	12
➤ Organizacje pozarządowe.....	13
Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	14
Działania realizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu.....	17
Działania realizowane przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej	33
Działania realizowane przez inne podmioty.....	40
Osiągnięte wskaźniki	41
Aneks nr 1 Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim	45
Aneks nr 2 Przedsiębiorstwa społeczne w województwie kujawsko-pomorskim.....	51
Aneks nr 3 Centra integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim.....	55
Aneks nr 4 Kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim.....	56
Aneks nr 5 Zakłady aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim	59
Aneks nr 6 Warsztaty terapii zajęciowej w województwie kujawsko-pomorskim.....	61
Aneks nr 7 Podmioty wyróżnione Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” w województwie kujawsko-pomorskim.....	66
Aneks nr 8 Baza OWES	70
Aneks nr 9 Skład osobowy <i>Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej</i>	72
Aneks nr 10 Informacja o Międzynarodowym Forum Ekonomii Społecznej (X Kujawsko-Pomorskim Forum Ekonomii Społecznej)	74

Wykaz skrótów

CIS – centrum integracji społecznej

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

ES – ekonomia społeczna

IZ RPO WK-P 2014-2020 – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KIS – klub integracji społecznej

KRS – Krajowy Rejestr Sądowy

LGD – lokalna grupa działania

LGR – lokalna grupa rybacka

MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

NGO – (ang. *non-governmental organization*) organizacja pozarządowa

OWES – ośrodek wsparcia ekonomii społecznej

PES – podmiot ekonomii społecznej

Program - „*Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*”

PS – przedsiębiorstwo społeczne

PUP – powiatowy urząd pracy

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

RPO WK-P 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

WTZ – warsztat terapii zajęciowej

ZAZ – zakład aktywności zawodowej

Wprowadzenie

10 czerwca 2014 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr 24/815/14 przyjął do realizacji „*Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*”.

Sprawozdanie z realizacji w 2019 roku Programu przedstawia w sposób kompleksowy podejmowane działania, które wpisały się w realizację celu głównego – *Zwiększenie udziału ekonomii społecznej w rozwoju społeczno – gospodarczym, w tym aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie kujawsko-pomorskim*.

W celu pozyskania informacji niezbędnych do przygotowania Sprawozdania zebrano informacje od różnych instytucji z województwa kujawsko-pomorskiego bezpośrednio lub pośrednio powiązanych z sektorem ekonomii społecznej, m.in.: od jednostek samorządu terytorialnego, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, regionalnych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Do przygotowania sprawozdania zostały także wykorzystane dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane pozyskane z Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Zebrane dane, w tym działania oraz przedsięwzięcia zostały przyporządkowane poszczególnym realizatorom Programu wraz ze wskazaniem celów szczegółowych Programu, przez nich osiągniętych. Sprawozdanie zawiera także tabelę monitorowania wskaźników zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2019 roku.

Zgodnie z zapisami Programu, w połowie jego realizacji, tj. w 2018 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pt. „Ewaluacja realizacji Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020”. Efektem ewaluacji był raport uwzględniający ocenę realizacji Programu z uwzględnieniem wskaźników określonych w Programie.

Sprawozdanie opracowano w ramach projektu „*Koordinacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim*” realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w części współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ekonomia społeczna w województwie kujawsko-pomorskim (stan na dzień 31.12.2019 r.)

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej i społecznej, która poprzez działalność gospodarczą i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych społeczną marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.¹

W 2019 roku w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowane były następujące podmioty ekonomii społecznej (stan na 31.12.2019 r.):

- spółdzielnie socjalne – 83²,
- centra integracji społecznej – 4,³
- kluby integracji społecznej – 22,
- zakłady aktywności zawodowej – 9,
- warsztaty terapii zajęciowej – 36,
- organizacje pozarządowe – 6.809,
- przedsiębiorstwa społeczne – 59.

Ekonomia społeczna skupia się nie tyle na zapewnieniu korzyści członkom (zasada wzajemności), ile na zapewnieniu korzyści społecznościom lokalnym i osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

➔ Spółdzielnie socjalne

Spółdzielnia socjalna to wyjątkowy podmiot gospodarczy, łączący w sobie cechy przedsiębiorstwa i organizacji pozarządowej, działający na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1205, z 2019 r. poz. 2020, z 2020 r. poz. 875.). Cechą, która wyróżnia spółdzielnię socjalną jest nadrzędność celów społecznych nad maksymalizacją zysków. Zasadniczym celem istnienia spółdzielni jest udzielenie trwałego wsparcia osobom, które z różnych powodów są w trudnym położeniu na rynku pracy i w związku z tym znalazły się w niestabilnej sytuacji życiowej. Praca w spółdzielni to nie tylko możliwość podjęcia zatrudnienia, ale także szansa na zdobycie wartościowych doświadczeń na rynku pracy, wzięcie spraw w swoje ręce, zdobycie nowych kwalifikacji, nauka współdziałania, rozwój osobisty, społeczny i zawodowy. Członkowie spółdzielni są w pełni odpowiedzialni za sprawy przedsiębiorstwa, uczą się samodzielności i długofalowego planowania, wspólnego decydowania. Sami dbają o finanse, zarządzają własną działalnością, wyznaczają kierunki rozwoju.

Spółdzielnię socjalną założyć mogą osoby fizyczne (minimum 3 osoby, ale istnieje obowiązek uzupełnienia składu członkowskiego spółdzielni do 5 osób w terminie 12 miesięcy, wśród nich m.in. osób z następujących grup: osoby bezrobotne, niepełnosprawne, osoby bezdomne, osoby po terapii leczenia uzależnień, osoby chore psychicznie, osoby zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy) oraz osoby prawne (minimum 2 osoby prawne – organizacje pozarządowe, jednostki

¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej przyjęty uchwałą nr 11 Rady Ministrów w dniu 31 stycznia 2019 r. (Monitor Polski poz. 214), str. 10

² Na dzień 31.12.2019 r. trzy z tych spółdzielni zawiesiło formalnie działalność, a sześć znajduje się w stanie likwidacji.

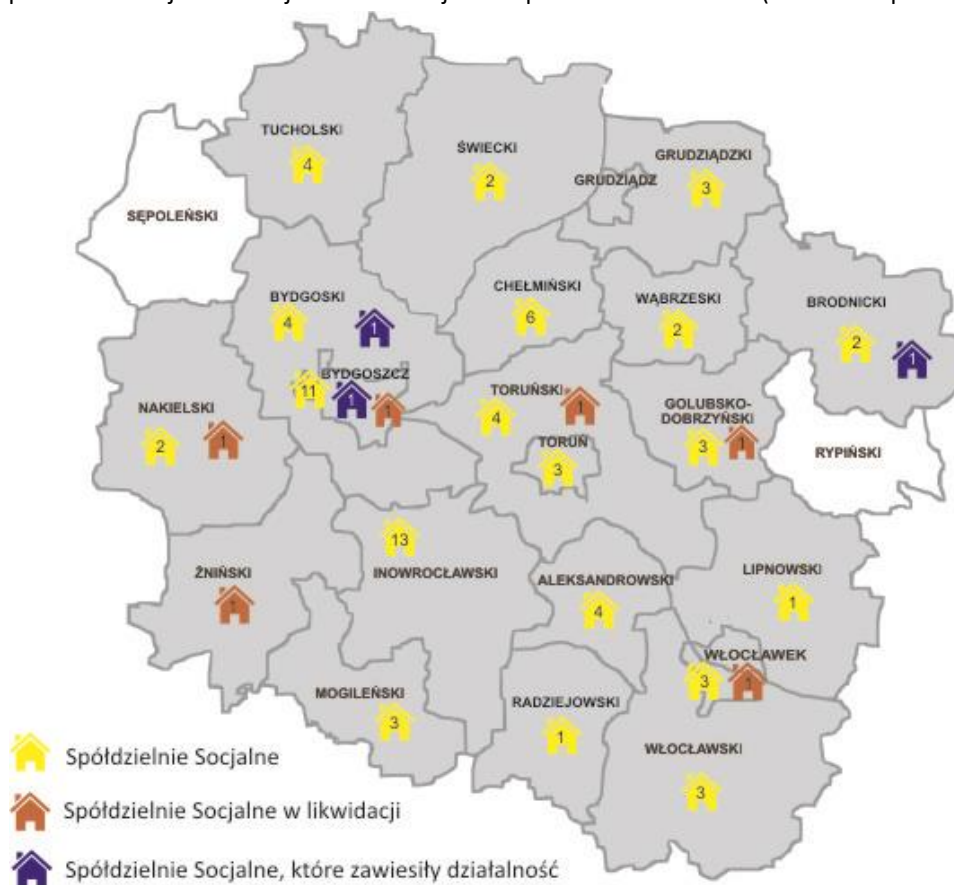
samorządu terytorialnego lub kościelne osoby prawne). Spółdzielnia socjalna osób prawnych, w ciągu 6 miesięcy od daty założenia, ma obowiązek zatrudnienia minimum 5 osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Osoby te po roku trwania mają prawo stać się członkami spółdzielni.

Zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Sądowego na dzień 31.12.2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowane były 83 spółdzielnie socjalne, z których 3 zawiesiły formalnie swoją działalność, a 6 znajduje się w stanie likwidacji. W stosunku do roku 2018 r. nie zarejestrowano nowych spółdzielni, a 3 zostały wyrejestrowane (Spółdzielnia Socjalna INOPRACA, Spółdzielnia Socjalna DEKO-PREF oraz Grudziądzka Spółdzielnia Socjalna LAJMA).

Wśród 83 zarejestrowanych spółdzielni socjalnych, 29 spółdzielni zostało założonych przez osoby prawne a 54 przez osoby fizyczne.

Wykaz spółdzielni socjalnych zarejestrowanych w województwie kujawsko-pomorskim ujęto w Aneksie nr 1 do sprawozdania.

Mapa 1. Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. (w układzie powiatowym)

Opracowanie:
Dział Rozwoju Ekonomii Społecznej ROPS w Toruniu

Źródło danych: Krajowy Rejestr Sądowy.

➡ Przedsiębiorstwa społeczne

Od 2018 r. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prowadzi listę przedsiębiorstw społecznych, zgodnie z zapisami "Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze

włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020".

Przedsiębiorstwo społeczne to podmiot, który spełnia łącznie poniższe warunki:

- a) jest podmiotem wyodrębnionym pod względem organizacyjnym i rachunkowym, prowadzącym
 - i. działalność gospodarczą zarejestrowaną w Krajowym Rejestrze Sądowym lub
 - ii. działalność odpłatną pożytku publicznego w rozumieniu art. 8 ustawy z dnia 24 kwietnia 2004 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, lub
 - iii. działalność oświatową w rozumieniu art. 170 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, z późn. zm.), lub
 - iv. działalność kulturalną w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862),

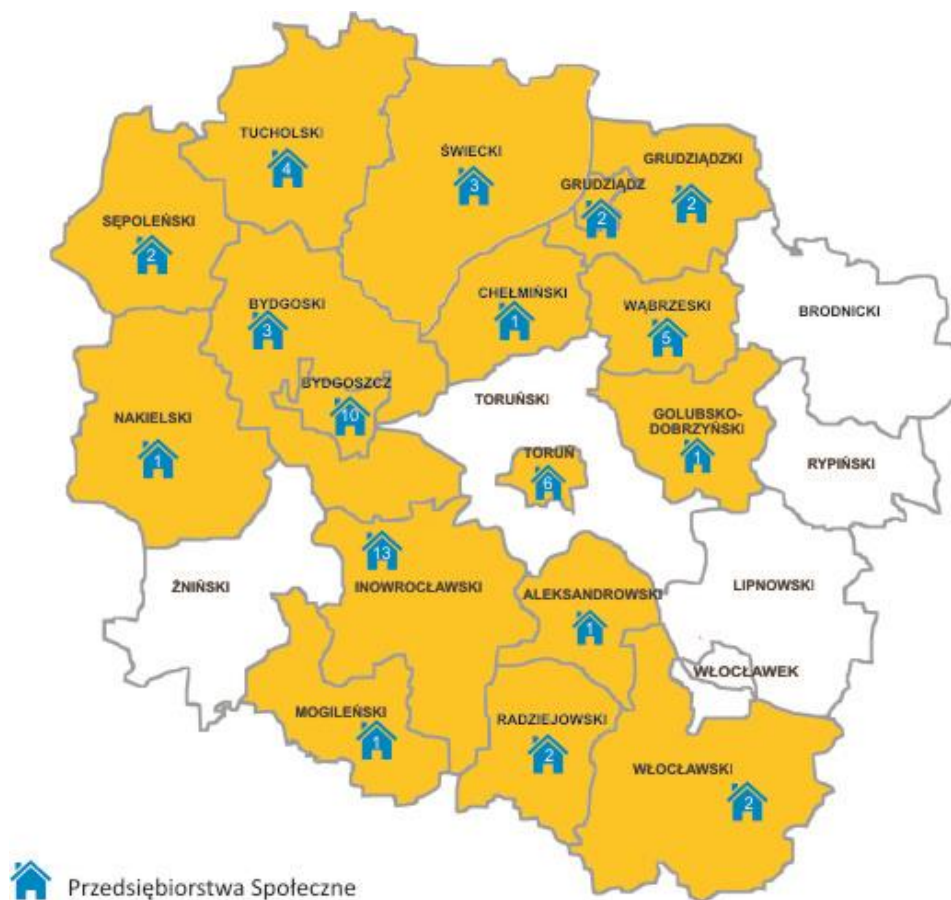
której celem jest:

- i) integracja społeczna i zawodowa określonych kategorii osób wyrażona poziomem zatrudnienia tych osób:
 - (1) zatrudnienie co najmniej 50%:
 - osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, z wyłączeniem osób niepełnoletnich, lub
 - osób bezrobotnych, lub
 - absolwentów CIS i KIS, w rozumieniu art. 2 pkt 1a i 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, lub
 - osób ubogich pracujących, lub
 - osób opuszczających młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii, lub
 - osób opuszczających zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich;
 - (2) zatrudnienie co najmniej 30% osób o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub osób z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2017 r. poz. 882, z późn. zm.);
 - ii) lub realizacja usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, usług opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r. poz. 157, z późn. zm.) lub usług wychowania przedszkolnego w przedszkolach lub w innych formach wychowania przedszkolnego zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, przy jednoczesnej realizacji integracji społecznej i zawodowej osób, o których mowa w ppkt i, wyrażonej zatrudnieniem tych osób poziomie co najmniej 20% (o ile przepisy prawa krajowego nie stanowią inaczej);
- b) jest podmiotem, który nie dystrybuuje zysku lub nadwyżki bilansowej pomiędzy udziałowców, akcjonariuszy lub pracowników, ale przeznaczają go na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa jako kapitał niepodzielny oraz w określonej części na reintegrację zawodową i społeczną lub na działalność pożytku publicznego prowadzoną na rzecz społeczności lokalnej, w której działa przedsiębiorstwo;

- c) jest zarządzany na zasadach demokratycznych, co oznacza, że struktura zarządzania PS lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co podmiot określa w swoim statucie lub innym dokumencie założycielskim;
- d) wynagrodzenia wszystkich pracowników, w tym kadry zarządzającej są ograniczone limitami, tj. nie przekraczają wartości, o której mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- e) zatrudnia w oparciu o umowę o pracę, spółdzielczą umowę o pracę lub umowę cywilnoprawną (z wyłączeniem osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, które prowadzą działalność gospodarczą) co najmniej trzy osoby w wymiarze czasu pracy co najmniej ¼ etatu, a w przypadku umów cywilnoprawnych na okres nie krótszy niż 3 miesiące i obejmujący nie mniej niż 120 godzin pracy łącznie przez wszystkie miesiące, przy zachowaniu proporcji zatrudnienia określonych w lit. a.

Wg stanu na dzień 31.12.2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych było 59 przedsiębiorstw społecznych (Aneks nr 2). W stosunku do roku 2018 liczba przedsiębiorstw społecznych wzrosła o 22 podmioty.

Mapa 2. Przedsiębiorstwa społeczne w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. (w układzie powiatowym)

Opracowanie:
Dział Rozwoju Ekonomii Społecznej ROPS w Toruniu

Źródło danych: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

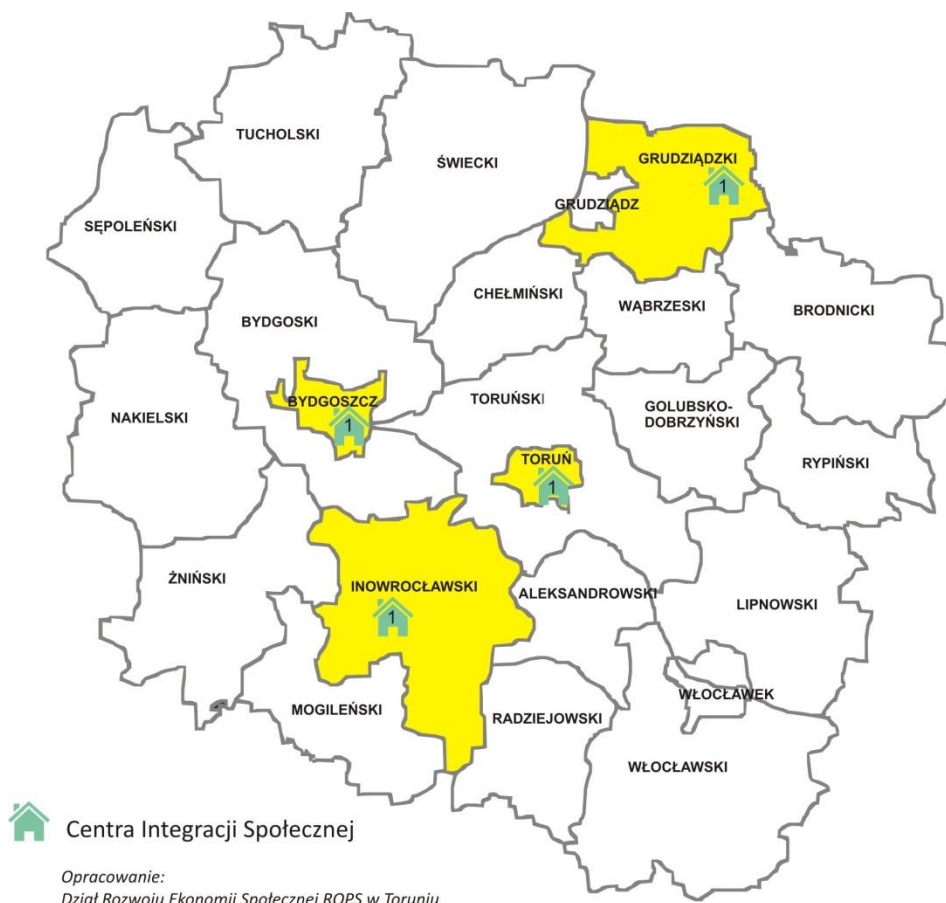
➤ Centra i kluby integracji społecznej

Centra i kluby integracji społecznej służą reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Centrum integracji społecznej to miejsce, w którym osoby uczestnicząc w szkoleniach, warsztatach, spotkaniach integracyjnych przygotowują się do pracy na otwartym rynku. Uczestnikami CIS-ów są osoby, które z różnych względów nie mogą znaleźć, bądź utrzymać pracy (niepełnosprawni, bezdomni, długotrwale bezrobotni, byli więźniowie, uzależnieni od alkoholu i narkotyków po zakończonym leczeniu). Zatrudnienie socjalne nie jest pracą zarobkową, lecz aktywnością, dzięki której osoba wykluczona zdobywa umiejętności zawodowe, odzyskuje godność i wiarę w siebie.

Wg stanu na dzień 31.12.2019 r. w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowały 4 centra integracji społecznej (Aneks nr 3). W stosunku do roku 2018 r. liczba ta nie uległa zmianie.

Mapa 3. Centra integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. (w układzie powiatowym)

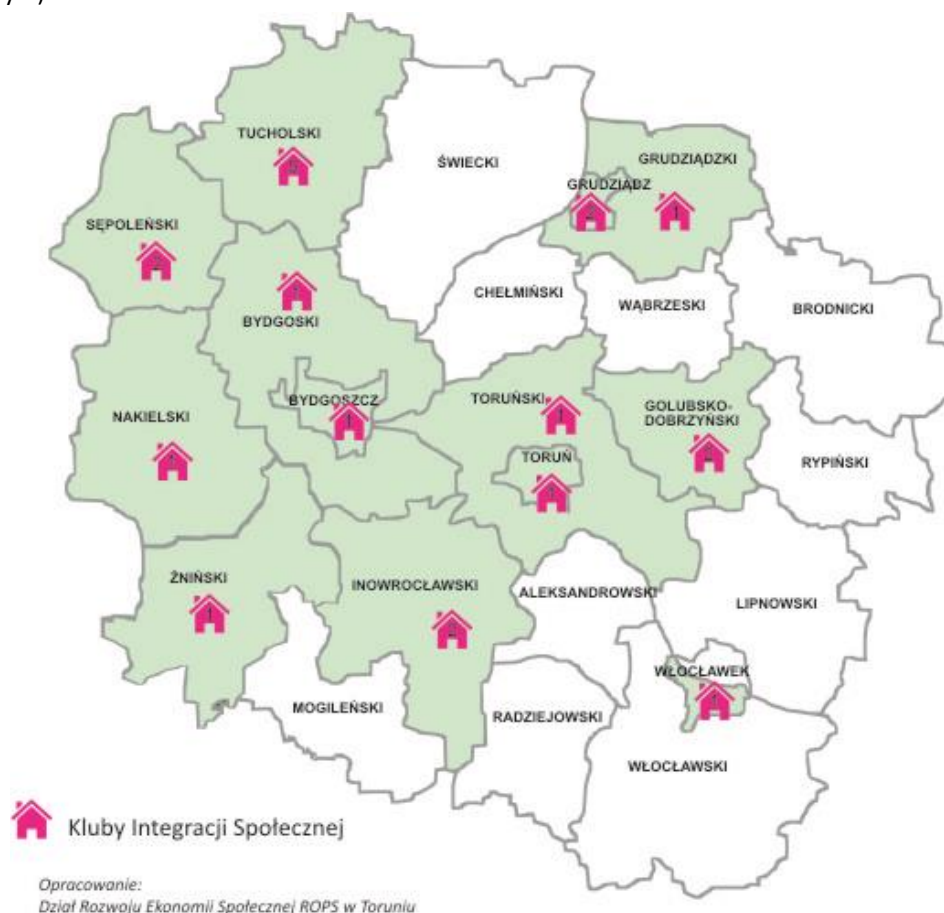
Źródło danych: Rejestr Centrów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego.

Klub integracji społecznej to miejsce integrowania grup o podobnych trudnościach i problemach życiowych, gdzie wspierane są wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia. Udział w zajęciach klubu integracji społecznej umożliwia odbudowywanie umiejętności w życiu

społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych, a także w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Z KIS-ów mogą korzystać osoby wykluczone i marginalizowane społecznie, zwłaszcza: bezrobotni, uchodźcy, bezdomni, uzależnieni po okresie leczenia, niepełnosprawni w tym chorzy psychicznie i upośledzeni umysłowo. Zajęcia w KIS-ach mogą przybierać różne formy: szkolenia, doradztwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne, prace interwencyjne, staże.

Wg Rejestru Klubów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzonego przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego w województwie kujawsko-pomorskim działało 21 klubów integracji społecznej (Aneks nr 4). W stosunku do roku 2018 r. liczba ta nie uległa zmianie, jednak w 2019 r. zostały zarejestrowane 2 KIS-y (w Kowalewie Pomorskim i Dobrczu) i 2 zostały wykreślone z rejestru (w Łasinie i Janowcu Wielkopolskim). KIS prowadzony przez Grudziądzkie Centrum Edukacji AbAk s.c. zmienił swoją siedzibę z Płużnicy na Grudziądz.

Mapa 4. Kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Rejestr Klubów Integracji Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego.

➤ Zakłady aktywności zawodowej

Celem zakładów aktywności zawodowej jest rehabilitacja społeczna i zawodowa zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Dochody jakie osiąga zakład przeznaczone są m.in. na doposażenie stanowisk pracy osób niepełnosprawnych, wsparcie ich rehabilitacji i potrzeb związanych z funkcjonowaniem w społeczeństwie.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowało 9 Zakładów Aktywności Zawodowej: w Bydgoszczy (organizator – miasto Bydgoszcz), Białych Błotach (organizator – gmina Białe Błota), Brodnicy (organizator – powiat brodnicki), Wąbrzeźnie (organizator – Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski), Drzonowie (organizator – gmina Lisewo), Radziejowie (organizator – powiat radziejowski), Tucholi (organizator – powiat tucholski), Przyjezierzu (organizator – gmina Strzelno) i Włocławku (organizator – gmina miasto Włocławek), w których zatrudnione były łącznie 524 osoby, w tym 397 osób z niepełnosprawnościami. W porównaniu z rokiem poprzednim, ogólny stan zatrudnienia osób z niepełnosprawnością w ZAZ zwiększył się o 33 osoby. W ogólnej liczbie zatrudnionych osób z niepełnosprawnością były 57,2% stanowiły osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a 42,8% osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, 173 kobiety oraz 164 mieszkańców wsi⁴.

Wykaz zakładów aktywności zawodowej zawiera Aneks nr 5 do sprawozdania. W stosunku do roku 2018 r. liczba ZAZ nie uległa zmianie.

Mapa 5. Zakłady aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Spraw Społecznych.

⁴ dane ze sprawozdania z realizacji w 2019 roku wojewódzkiego programu pn. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku”, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 9/357/20 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 marca 2020 r.

➤ Warsztaty terapii zajęciowej

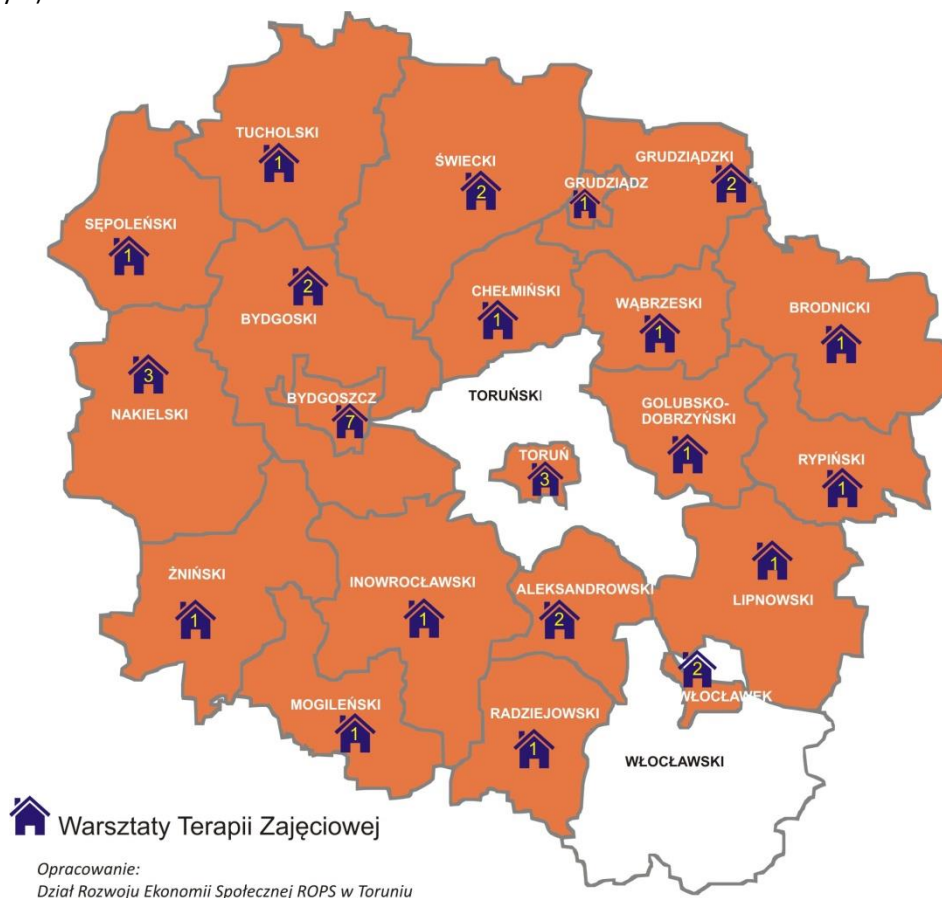
Warsztat terapii zajęciowej jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty te mają na celu przywrócenie osób niepełnosprawnych społeczeństwu poprzez kształtowanie w nich zdolności współżycia z innymi oraz dostosowania się i radzenia sobie w środowisku, w którym żyją.

Korzyści z WTZ odnosi nie tylko osoba niepełnosprawna i jego rodzina, ale także całe społeczeństwo. Dzięki uczestnictwu w terapii zajęciowej osoby niepełnosprawne czują się akceptowane przez innych, przekonują się, że pomimo niepełnosprawności są w pełni wartościowymi członkami społeczeństwa, uczą się samodzielnego rozwiązywania problemów, pokonywania trudności, jak również zdobywają umiejętności kontrolowania swoich emocji.

Zgodnie z danymi Departamentu Spraw Społecznych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz danymi własnymi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu, w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowało 36 warsztatów terapii zajęciowej (stan na dzień 31.12.2019r.) (Aneks nr 6). W stosunku do roku 2018 r. liczba ta nie uległa zmianie.

W 2019 r. z terapii zajęciowej skorzystało 1 302 osoby⁵.

Mapa 6. Warsztaty terapii zajęciowej w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. (w układzie powiatowym)

Źródło danych: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

⁵ tamże

➔ Organizacje pozarządowe

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2018 r. (ostatnie dostępne dane) w rejestrze REGON w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych było 6.809⁶ organizacji trzeciego sektora (5.879 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 930 fundacji). Z tego 70 % NGO prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, pozostałe zaś odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą.

Organizacje pozarządowe w województwie kujawsko-pomorskim działają najczęściej na wsiach (ponad 40%) oraz w miastach na prawach powiatu (ponad 38%). Główną dziedziną ich działalności jest sport, turystyka, rekreacja i hobby (ponad 31% organizacji) oraz ratownictwo (ponad 18%). W zakresie pomocy społecznej i humanitarnej działa ponad 9% kujawsko-pomorskich NGO⁷.

⁶ „Rocznik Statystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2019”

⁷ „Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne”

Działania realizowane przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

➔ Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej

Wsparcie na utworzenie i działalność zakładów aktywności zawodowej w 2019 roku realizowane było ze środków PFRON będących w dyspozycji Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego (8.622.250,00 zł) oraz ze środków z budżetu województwa 394.000,00 zł⁸.

Tabela 2. Zestawienie przyznanych dotacji w ramach zadania dofinansowanie ze środków PFRON i budżetu województwa kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej w 2019 roku

L.p.	Zakład Aktywności Zawodowej	Kwota przyznana (zł)
1	Zakład Aktywności Zawodowej w Bydgoszczy	1.148.293
2	Zakład Aktywności Zawodowej we Włocławku	932.750
3	Zakład Aktywności Zawodowej w Brodnicy	1.046.500
4	Zakład Aktywności Zawodowej „Ośrodek Sportu i Rehabilitacji” w Białych Błotach	625.207
5	Zakład Aktywności Zawodowej w Drzonowie	1.061.000
6	Zakład Aktywności Zawodowej w Przyjezierzu	864.500
7	Zakład Aktywności Zawodowej w Radziejowie	1.365.000
8	Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi	1.139.278
9	Zakład Aktywności Zawodowej w Wąbrzeźnie	833.722
	RAZEM	9.016.250

Opracowano na podstawie danych z Departamentu Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia, Wydział Integracji Osób Niepełnosprawnych⁹

➔ Wspieranie rozwoju instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ w ramach konkursów RPO WK-P 2014-2020

⁸Dotacja celowa na podstawie art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1172 z późn. zm.).

⁹dane ze sprawozdania z realizacji w 2019 roku wojewódzkiego programu pn. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku”, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 9/357/20 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 marca 2020 r.

- W 2019 roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, ogłosiła 4 konkursy, w ramach których wspierany mógł być rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ.

Tabela 3. Cele szczegółowe, w które wpisują się działania Samorządu

Cel szczegółowy 1.1 Wzmocnienie udziału ekonomii społecznej w aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
1.1.1	X
1.1.2	X
Cel szczegółowy 2.3 Rozwój infrastrukturalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie	
2.3.1	X
Cel szczegółowy 3.3 Rozwój form współpracy i wsparcia PES ze strony samorządów lokalnych i innych partnerów	
3.3.1	X
Cel szczegółowy 4.1 Monitorowanie wpływu ekonomii społecznej na włączenie społeczne	
4.1.1	X
Cel szczegółowy 4.2 Popularyzacja ekonomii społecznej w społeczeństwie regionu	
4.2.1	X
4.2.2	X

Wykaz konkursów:

- RPKP.09.01.01-IZ.00-04-274/19
- RPKP.09.01.01-IZ.00-04-318/19
- RPKP.09.02.01-IZ.00-04-251/19
- RPKP.09.02.01-IZ.00-04-320/19

W ramach ww. konkursów dofinansowanie mogło zostać przyznane m.in. na zindywidualizowane i kompleksowe działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne, a także powrót na rynek pracy realizowane poprzez:

- a) programy reintegracji zawodowej i społecznej realizowane przez podmioty, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- b) programy na rzecz wsparcia zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami (w tym w ramach WTZ i ZAZ).

Zaplanowane w ramach projektów działania wspierające osoby, rodziny i środowiska zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, musiały być realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji stworzoną indywidualnie dla każdej osoby, rodziny, środowiska. Indywidualna ścieżka reintegracji zostanie opracowana z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji, potrzeb.

W 2019 r. przyjęto do realizacji 2 projekty zakładające utworzenie instytucji zatrudnienia socjalnego (KIS) oraz 4 zakładające wsparcie w ramach istniejących instytucji (CIS i WTZ) w ramach Poddziałania 9.2.1 RPO WK-P 2014-2020.

Tabela 4. Projekty dotyczące rozwoju instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społeczno-zawodowej w tym KIS, CIS, ZAZ, WTZ przyjęte do realizacji w 2019 r.

lp.	nazwa wnioskodawcy	tytuł projektu	liczba odbiorców działań	opis form wsparcia
Konkurs nr RPKP.09.02.01-IZ.00-04-251/119				

1.	Fundacja Inicjatyw Społecznych Źródło	Klub Integracji Społecznej w Grudziądzu	25	Utworzenie nowego KIS. Uczestnictwo w KIS zawierać będzie następujące elementy: 1. Wsparcie psychologa, doradcy zawodowego 2. Trening kompetencji społecznych 3. Szkolenia zawodowe 4. Staże
2.	Gmina Miasto Chełmno	Klub Integracji Społecznej	40	Utworzenie nowego KIS. Uczestnictwo w KIS zawierać będzie następujące elementy: 1. Wsparcie psychologa 2. Wsparcie trenera warsztatów, coacha 3. Kursy zawodowe 4. Staże 5. Wsparcie doradcy zawodowego
3.	STOWARZYSZENIE "DOROŚLI-DZIECIOM	Przez WTZ do zatrudnienia III	30	Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami w istniejącym WTZ. W ramach aktywizacji społecznej: 1. Warsztaty psychospołeczne, indywidualne poradnictwo. 2. Trening umiejętności społecznych. 3. Wsparcie asystenta osoby niepełnosprawnej. W ramach aktywizacji zawodowej: 1. Indywidualne doradztwo zawodowe.
4.	CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne	Aktywna Stokrotka V - program reintegracji w ramach centrum integracji społecznej	10	Aktywizacja osób w istniejącym CIS. W ramach reintegracji społecznej i zawodowej: 1. Wsparcie specjalistów prowadzących zajęcia grp. reintegracji społecznej i zawodowej (psycholog, doradca zawodowy, terapeuta uzależnień, specjalista ds. szkoleń inf., prawnik, trener przedsiębiorczości") 2. Poradnictwo indywidualne (psycholog, doradca zawodowy, psychoterapeuta, terapeuta, prawnik). 3. Wsparcie specjalisty bhp W ramach reintegracji zawodowej: warsztaty rynku pracy, szkolenia zawodowe.

5.	CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne	Aktywna Stokrotka VI - program reintegracji w ramach centrum integracji społecznej	10	Aktywizacja osób w istniejącym CIS. W ramach reintegracji społecznej i zawodowej: 1. Wsparcie specjalistów prowadzących zajęcia grp. reintegracji społecznej i zawodowej (psycholog, doradca zawodowy, terapeuta uzależnień, specjalista ds. szkoleń inf., prawnik, trener przedsiębiorczości) 2. Poradnictwo indywidualne (psycholog, doradca zawodowy, psychoterapeuta, terapeuta, prawnik) 3. Wsparcie specjalisty bhp W ramach reintegracji zawodowej: warsztaty rynku pracy, szkolenia zawodowe.
6.	CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne	Stokrotkowa Liga - program reintegracji w ramach centrum integracji społecznej	30	Aktywizacja osób w istniejącym CIS. W ramach reintegracji społecznej i zawodowej: 1. Wsparcie pracowników reintegracji społecznej i zawodowej (pracownik socjalny, specjalista rynku pracy, psycholog, instruktorzy zawodu) 2. Wsparcie specjalistów prowadzących zajęcia grp. reintegracji społecznej i zawodowej (trener szkoły rodzica, terapeuta uzależnień, specjalista ds. szkoleń inf. prawnik, trener przedsiębiorczości) 2. Poradnictwo indywidualne (psycholog, doradca zawodowy, psychoterapeuta, terapeuta, prawnik) 3. Wsparcie specjalisty bhp W ramach reintegracji zawodowej: warsztaty rynku pracy, szkolenia zawodowe.

- Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uwzględnił współpracę pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej a instytucjami rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w szczególności w ramach konkursów Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne ogłaszanych w 2019 roku. Dodatkowo, zgodnie z zapisami *Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WK-P 2014-2020*, w projektach realizowanych w ramach całej Osi Priorytetowej 9 *Solidarne Społeczeństwo*, usługi i zadania zlecane w ramach projektu winny być realizowane z uwzględnieniem: zasad określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, klauzul społecznych lub zlecane podmiotom ekonomii społecznej.

Działania realizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

1. Realizacja projektu pn. „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” w ramach RPO WK-P 2014-2020

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) art. 21 pkt 4a, do zadań samorządu województwa należy m.in. koordynowanie działań na rzecz ekonomii społecznej w regionie. Działania te w województwach wykonują jednostki organizacyjne – regionalne ośrodki polityki społecznej.

Działania te obejmują w szczególności¹⁰:

- 1) rozwój infrastruktury usług aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych metod działań w zakresie aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) wspieranie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a podmiotami świadczącymi usługi aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 4) monitorowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości społecznej służącej zwiększeniu aktywności społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 5) zwiększanie kompetencji służb zajmujących się aktywizacją, integracją oraz reintegracją społeczną i zawodową osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Od 1 stycznia 2019 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu realizuje projektu pn. „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo, Działanie 9.4 Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 9.4.2 Koordynacja sektora ekonomii społecznej.

Działania podejmowane w projekcie zostały przygotowane z uwzględnieniem zapisów *„Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”* oraz Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 :

Wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie obejmujące:

- a. tworzenie regionalnych sieci współpracy OWES działających w regionie, w tym w szczególności poprzez organizowanie regionalnych spotkań sieciujących dla OWES, umożliwiających wymianę informacji pomiędzy ośrodkami na temat podejmowanych działań, postępów i problemów w realizacji wsparcia, stosowanych rozwiązaniach i metodach pracy itp., a także agregowanie informacji na temat działalności OWES i wyników ich pracy na poziomie całego regionu oraz uspołnianie i synchronizowanie tych działań w regionie. Wspieranie działań OWES nakierowanych na jednostki samorządu terytorialnego;
- b. tworzenie regionalnych sieci podmiotów ekonomii społecznej (klastry, franczyzy) oraz włączanie podmiotów ekonomii społecznej w istniejące na poziomie regionalnym organizacje branżowe (sieci, klastry);
- c. tworzenie regionalnych sieci kooperacji podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym (CIS, KIS, ZAZ, WTZ), mających umożliwić wzajemne

¹⁰ Art. 21a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.)

- uczenie się i wymianę informacji oraz wsparcie tych podmiotów w osiągnięciu standardów usług;
- d. inicjowanie współpracy jednostek systemu pomocy społecznej, podmiotów ekonomii społecznej, w tym o charakterze reintegracyjnym, OWES dla zwiększenia synergii działań podejmowanych przez te podmioty w procesie aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i wzrostu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej m.in. w celu zapewnienia ciągłości procesu reintegracyjnego, a także współpracy ww. podmiotów z innymi podmiotami takimi jak szkoły, uczelnie wyższe, instytucje rynku pracy, przedsiębiorstwa m.in. w celu zwiększenia liczby staży i praktyk w PES czy też w typowych przedsiębiorstwach;
 - e. budowanie powiązań pomiędzy nauką, biznesem i ekonomią społeczną na poziomie regionalnym (spotkania, warsztaty, doradztwo, wymiana informacji) w celu nawiązania stałej współpracy;
 - f. organizacja przedsięwzięć służących zwiększaniu widoczności PES jako dostawców produktów i usług oraz wspieranie sprzedaży ich produktów i usług świadczonych na poziomie regionalnym (np. targi ekonomii społecznej, sprzedaż produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej za pomocą jednego regionalnego portalu);
 - g. współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami lokalnymi, w szczególności z PES, w zakresie tworzenia lokalnych planów rozwoju ekonomii społecznej (spotkania, wymiana informacji, dobre praktyki, doradztwo), stosowania klauzul społecznych lub społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, zlecania zadań PES;
 - h. wspieranie realizacji przez podmioty ekonomii społecznej usług użyteczności publicznej i współpraca z OWES w tym zakresie;
 - i. zapewnienie funkcjonowania Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, o którym mowa w KPRES, i organizowanie jego prac oraz tworzenie możliwości współpracy kluczowych interesariuszy w zakresie kreowania rozwoju ekonomii społecznej w regionie;
 - j. wyznaczanie kierunków rozwoju ekonomii społecznej, aktualizacja regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej;
 - k. reprezentowanie interesów sektora ekonomii społecznej na poziomie regionalnym oraz włączenie ekonomii społecznej do strategii rozwoju województwa w obszarach związanych z rynkiem pracy, integracją społeczną, rozwojem przedsiębiorczości oraz innowacji, rozwojem usług użyteczności publicznej oraz innymi priorytetami, w ramach których jest możliwy regionalny rozwój ekonomii społecznej;
 - l. ewaluacja działań OWES;
 - m. weryfikacja statusu PS na zasadach określonych w załączniku nr 3 do „Wytycznych ...” i prowadzenia spisu PS.

Informacje o projekcie:

- Tytuł projektu: ***Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim***
- Beneficjent: ***Województwo Kujawsko-Pomorskie***
- Realizator projektu: ***Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu***
- Termin realizacji: ***01.01.2019 r. – 30.06.2023 r.***
- Wartość projektu: ***3.240.000,00 zł***
- Kwota dofinansowania: ***2.754.000,00 zł***
- Cel główny projektu: ***Rozwój potencjału sektora ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim poprzez zwiększenie skuteczności i intensywności działań koordynujących do 30.06.2023 r.***
- Realizowane w ramach projektu przedsięwzięcia są zgodne z ***Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej*** oraz ***Kujawsko-Pomorskim Programem na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020***
- **Grupy docelowe:**
 - podmioty o których mowa w art. 4, ust.2 pkt. 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych;
 - podmioty ekonomii społecznej;
 - pracownicy i wolontariusze podmiotów ekonomii społecznej;
 - jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne;
 - pracownicy i wolontariusze jednostek samorządu terytorialnego oraz ich jednostek organizacyjnych;
 - instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej;
 - ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (OWES);
 - pracownicy i wolontariusze OWES;
 - przedstawiciele sektora nauki i biznesu.
- W ramach projektu, do końca czerwca 2023 roku zaplanowano realizację **wskaźników rezultatu i produktu** na poziomie:
 - ✓ Liczba inicjatyw dotyczących rozwoju ekonomii społecznej sfinansowanych ze środków EFS – **20**
 - ✓ Liczba gmin, które uwzględniły w dokumentach strategicznych ekonomię społeczną – **51**
 - ✓ Liczba porozumień zawartych w ramach sieciowania – **2**
 - ✓ Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem w ramach sieciowania – **148**
 - ✓ Liczba gmin objętych działaniami upowszechniającymi współpracę z podmiotami ekonomii społecznej – **86**
 - ✓ Liczba pracowników lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, którzy zostali objęci wsparciem w ramach projektu – **465**

2. Działania w zakresie współpracy na rzecz rozwoju i integracji sektora ekonomii społecznej

➤ Spotkanie Kujawsko-Pomorskiej Sieci Współpracy Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Wydarzenie miało miejsce w dniu 28 lutego 2019 r. w Toruniu z udziałem 16 osób. Podczas spotkania omówiono bieżące sprawy sieci oraz problemy, z jakimi stykają się pracownicy WTZ. Przedstawiono Sieci możliwe formy wsparcia w ramach projektu koordynacyjnego ROPS, m.in. wizyty studyjne dla pracowników WTZ i możliwość zakupu odpowiedniego oprogramowania komputerowego w celu ujednoczenia standardów usług WTZ

➤ Spotkania Kujawsko-Pomorskiego Konwentu Centrów i Klubów Integracji Społecznej.

Pierwsze spotkanie Konwentu odbyło się w dniu 19 marca 2019 r. w Toruniu. W spotkaniu wzięło udział 16 osób. Podczas spotkania omówiono sprawy organizacyjne, oraz działania skierowane do Konwentu w ramach projektu koordynacyjnego ROPS, m.in. praktyki studenckie. Na spotkanie zaproszono przedstawicieli Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS) w celu przedstawienia projektu pn. „Krajowa Sieć Reintegracji – wzmocnienie instytucji zatrudnienia socjalnego w działaniach polityki społecznej wobec wykluczenia społecznego” realizowanego przez IPiSS w partnerstwie z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Kolejne spotkanie Konwentu miało miejsce w dniu 21 maja 2019 r., a wzięło w nim udział 16 osób. Na spotkaniu przedstawiono założenia oraz wstępną wersję współpracy w ramach Regionalnej Platformy Współpracy zgodnie z założeniami Modelu Krajowej Sieci Reintegracji, który był przedstawiony na ostatnim spotkaniu konwentu przez pracowników ww. projektu PO WER. Trzecie spotkanie Konwentu odbyło się w dniu 13 grudnia 2019 r. z udziałem 18 osób. Głównym punktem programu było omówienie Programu MRPiPS pn. „Od wykluczenia do aktywizacji. Program pomocy osobom wykluczonym społecznie i zawodowo” przez przedstawiciela Departamentu Ekonomii Społecznej i Solidarnej MRPiPS. Ponadto na spotkaniu przedstawiono nowe KIS powstałe w ramach ww. projektu pn. „Krajowa Sieć Reintegracji – wzmocnienie instytucji zatrudnienia socjalnego w działaniach polityki społecznej wobec wykluczenia społecznego”. Funkcjonują one w ramach Lokalnej Sieci Reintegracyjnej. Na zakończenie omówione zostało wspólnie stanowisko Konwentu w sprawie ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

Tabela 5. Cele szczegółowe, w które wpisują się działania ROPS

Cel szczegółowy 1.1 Wzmocnienie udziału ekonomii społecznej w aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
1.1.1	X
Cel szczegółowy 2.1 Wzrost poziomu wiedzy i umiejętności kadry PES	
2.1.1	X
2.1.2	X
2.1.3	X
Cel szczegółowy 2.2 Promocja marki i jakości PES	
2.2.1	X
2.2.2	X
2.4.1	X
2.4.2	X
2.4.3	X
2.4.6	X
Cel szczegółowy 3.1 Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych	
3.1.1	X
3.1.2	X
3.1.3	X

➤ Spotkanie Sieci Współpracy Spółdzielni Socjalnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wydarzenie miało miejsce w Bydgoskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu w dniu 9 kwietnia 2019 r. z udziałem 12 osób. W ramach spotkania omówiono rozwiązania

prawne w ramach ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz dostępne źródła finansowania podmiotu ekonomii społecznej. Przybliżona została kwestia realizacji projektów na poziomie regionalnym oraz ponadregionalnym, a także współpraca spółdzielni socjalnych z innymi podmiotami/instytucjami. Przeprowadzono również doradztwo w zakresie prawa, marketingu, finansów i księgowości. Podczas spotkania omówiono także sprawy organizacyjne Sieci, oraz działania skierowane do Sieci w ramach projektu koordynacyjnego ROPS.

➔ **Spotkanie Kujawsko-Pomorskiej Sieci Współpracy Zakładów Aktywności Zawodowej.**

Spotkanie odbyło się w siedzibie ROPS w Toruniu w dniu 2 lipca 2019 r. Uczestniczyło w nim 11 osób. Wiodące tematy spotkania to procedura zakładania przedsiębiorstwa społecznego przy ZAZ, współpraca ZAZ-ów z innymi podmiotami / instytucjami, rozwiązania prawne w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także doradztwo księgowo w zakresie zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw społecznych.

➔ **Spotkanie Kujawsko-Pomorskiej Sieci Współpracy Certyfikowanych Podmiotów Ekonomii Społecznej Znakem Promocyjnym *Zakup Prospołeczny*.**

Wydarzenie miało miejsce 5 grudnia 2019 r. w Toruniu z udziałem 22 osób. Głównym tematem spotkania było omówienie zasad budowania marki podmiotów ekonomii społecznej i produktu. Użytkownicy znaku dowiedzieli się jak skutecznie pozyskiwać i utrzymywać klienta, aby wzmocnić wizerunek marki „Zakup prospołeczny”, a także w jaki sposób myśleć marketingowo i strategicznie o własnym podmiocie ekonomii społecznej z wykorzystaniem znaku „Zakup prospołeczny”. Certyfikowane podmioty uzyskały porady jak dbać o jakość i konkurencyjność. Nowe podmioty certyfikowane w 2019 r. znakiem „Zakup prospołeczny” miały możliwość wstąpienia do Sieci.

➔ **Spotkania Regionalnej Sieci OWES.**

Pierwsze spotkanie miało miejsce w dniu 20 lutego, drugie 27 marca, a trzecie 25 kwietnia 2019 r. Spotkania te odbyły się w siedzibie ROPS w Toruniu, a uczestniczyło w nich odpowiednio 11, 17 i 16 osób – przedstawiciele wszystkich OWES oraz ROPS w Toruniu. Na spotkaniach przygotowywano jednolity, wspólny regulamin udzielania dotacji w województwie kujawsko-pomorskim. Wypracowanie takiego regulaminu wspólnie przez ROPS i OWES wynika z zapisów *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*. Czwarte spotkanie Sieci odbyło się w Bydgoskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu w dniu 4 października 2019 r. i dotyczyło wypracowania regulaminu konkursu na mikrowsparcie w ramach projektów OWES. Środki w ramach mikrodotacji przeznaczone będą na wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych nie prowadzących działalności ekonomicznej lub grup nieformalnych (minimum 3 osoby) chcących założyć organizację pozarządową. Wspólne wypracowanie regulaminu przez ROPS i OWES wynika z zapisów regulaminu konkursu dla Poddziałania 9.4.1 *Rozwój sektora podmiotów ekonomii społecznej*

RPO WK-P 2014-2020. W spotkaniu wzięło udział 7 osób reprezentujących ROPS oraz wszystkie OWES.

➔ **Spotkanie branżowe dla podmiotów ekonomii społecznej z województwa kujawsko-pomorskiego o profilu gastronomicznym oraz opiekuńczym.**

Spotkanie odbyło się w siedzibie ROPS Toruń w dniu 24 października 2019 r. Uczestniczyło w nim 17 osób. Podczas spotkania zaprezentowano pierwszą w Polsce franczyzę społeczną, opartą na usłudze opiekuńczej uzupełnionej usługą gastronomiczną, w ramach projektu „Model franszyzy usług społecznych – opieka ze smakiem” w ramach działania 2.9 PO WER przez Fundację Pro Omnis, Wyższą Szkołę Gospodarki oraz 4 ES Non Profit Sp. z o.o. Na spotkaniu omówiono działanie i charakterystykę podmiotów w ramach modelu. Uczestnicy spotkania poznali zasady przystąpienia do franczyzy społecznej oraz korzyści, jakie dany podmiot ma szansę otrzymać w ramach projektu. Zaprezentowane zostały również cele projektowe, ścieżki wsparcia, formy usług w modelu franszyzy. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele zakładów aktywności zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej, spółdzielni socjalnych, stowarzyszeń i fundacji oraz Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.

➔ **Spotkanie informacyjne przedstawicieli toruńskich WTZ z przedstawicielami toruńskich szkół specjalnych i rodziców.**

Spotkanie odbyło się w dniu 16 maja 2019 r. w Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 19 w Toruniu. Podczas spotkania została przybliżona nauczycielom oraz rodzicom osób z niepełnosprawnością idea funkcjonowania WTZ. Uczestnicy spotkania poznali zasady przystąpienia do WTZ oraz korzyści, jakie osoba z niepełnosprawnością ma szansę otrzymać w ramach rehabilitacji w Warsztacie. Zaprezentowane zostały również filmy oraz pokazy zdjęć, które w atrakcyjny sposób pomogły zachęcić do ubiegania się o miejsce w WTZ. Ponadto, w związku z obawami utraty prawa do renty socjalnej potencjalnych uczestników WTZ, w spotkaniu wzięły udział w charakterze ekspertów przedstawicielki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu, w celu przedstawienia właściwego stanowiska w świetle obowiązujących przepisów prawa.

➔ **Warsztaty z zakresu społecznego zlecenia zadań publicznych jako instrumentu współpracy samorządów terytorialnych i podmiotów ekonomii społecznej.**

Zorganizowano 4 warsztaty dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów ekonomii społecznej i ośrodków wsparcia ekonomii społecznej dla łącznie 60 osób. Spotkania odbyły się: w dniach 14 i 16 października oraz 20 i 21 listopada 2019 r. w Toruniu. Tematyka dotyczyła stosowania klauzul społecznych, odpowiedzialnych zamówień społecznych, realizacji usług użyteczności publicznej, współpracy OWES-PES oraz rewitalizacji społecznej. W ramach warsztatów nastąpiła wymiana wiedzy i dobrych praktyk w zakresie usług społecznych i realizacji innych zadań publicznych.

➤ **Wizyta studyjna dla przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, jednostek samorządu terytorialnego, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.**

Celem wizyty studyjnej było poznanie dobrych praktyk i korzyści z rozwoju ekonomii społecznej, możliwych form współpracy JST z PES, w tym w zakresie wykonywania przez PES usług użyteczności publicznej sfinansowanych ze środków JST oraz wzajemna wymiana doświadczeń i analiza możliwości przeniesienia wypróbowanych doświadczeń na grunt lokalny. Wizytę zorganizowano w dniach 23-24 maja 2019 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Uczestnicy wizyty mieli okazję odwiedzić podmioty ekonomii społecznej: Spółdzielnię Socjalną „Nie jesteś sam” w Nidzicy, Przedsiębiorstwo Społeczne „Garncarska Wioska”, Stowarzyszenie - Nidzicki Fundusz Lokalny, Stowarzyszenie LGD Ziemia Lubawska, Spółdzielnię Socjalną „Obiadek” w Mrocznie. Odbyło też spotkanie z Zastępcą Wójta Gminy Kurzętnik. W wizycie udział wzięło 25 osób.

3. Działania w zakresie upowszechniania ekonomii społecznej i reprezentowania sektora ES

➤ **Targi wystawiennicze PES**

Celem przeprowadzonych Targów było upowszechnianie idei ekonomii społecznej w regionie, jako jednego z narzędzi w zakresie integracji społecznej i zawodowej grup defaworyzowanych na rynku pracy, oraz prezentacja produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej z regionu.

- Targi wystawiennicze podczas III Forum Seniora w Bydgoskim Centrum Targowo-Wystawienniczym w dniu 5 marca 2019 r. – udział 9 PES;
- Targi wystawiennicze na terenie 4 subregionów organizowane w ramach jarmarków bożonarodzeniowych:
 - Jarmark Świąteczny na Moście Staromiejskim w Bydgoszczy – w dniach 07-20 grudnia 2019 r. – udział 9 PES;
 - Eko-Wigilia w Muzeum Etnograficznym w Toruniu – w dniu 14 grudnia 2019 r. – udział 4 PES;
 - Jarmark św. Mikołaja na Rynku Głównym w Grudziądzu – w dniach 05-08 grudnia 2019 r. – udział 7 PES;
 - Wielki Jarmark Bożonarodzeniowy na Rynku Miejskim w Strzelnie – w dniach 13-15 grudnia 2019 r. – udział 4 PES;
 - Kiermasz Świąteczny na Rynku Miejskim w Inowrocławiu Strzelnie – w dniu 15 grudnia 2019 r. – udział 2 PES;
 - Jarmark Świąteczny w Brodnicy – w w dniu 17 grudnia 2019 r. – udział 1 PES.

Łącznie w ramach targów wystawienniczych swoje produkty i usługi przedstawiło 30 podmiotów ekonomii społecznej z terenu województwa.

➤ **Działania animacyjne ROPS.**

Animator lokalny odbył 68 wizyt w miastach i gminach województwa, podczas których odbył rozmowy z ich władzami dotyczące wzmocnienia współpracy pomiędzy sektorem ekonomii

społecznej a administracją publiczną, a także zapisów dotyczących ekonomii społecznej w lokalnych dokumentach strategicznym i programowych.

☞ **Welconomy Forum** → <http://www.welconomy.pl/>

W dniach 18-19 marca 2019 r. odbyła się **XXVI edycja Forum Gospodarczego Welconomy Forum in Toruń**. Motywem Forum był temat: „**Niepodległa – nowe wyzwania**”. Jest to jedno z największych ekonomiczno-gospodarczych wydarzeń w Polsce. Uczestnikami dwudniowych obrad byli ministrowie, menedżerowie wielkich firm, eksperci, naukowcy, samorządowcy, dziennikarze, biznesmeni i dyplomaci.

W dniu 19 marca 2019 r. ROPS w Toruniu zorganizował i przeprowadził własny panel poświęcony ekonomii społecznej - debata pn. „**Kierunek nowoczesność. Przedsiębiorczość społeczna**”. Prelegentami byli przedsiębiorcy społeczni działający w obszarze innowacji technicznych i technologicznych - w znaczeniu nowych rozwiązań, pomysłów oraz koncepcji: Flexstrip Sp. z o.o. zajmująca się wynajmem pojazdów elektrycznych, Fundacja Projekt ARCHE czarterująca houseboat na Wielkich Jeziorach Mazurskich, Spółdzielnia Socjalna De Palma – producent ekologicznej i biodegradowalnej odzieży sportowej oraz Fundacja Leżę i Pracuję – agencja marketingowa zatrudniająca osoby sparaliżowane. Prelegenci tłumaczyli m.in., dlaczego zdecydowali się na prowadzenie działalności w formie przedsiębiorstw społecznych. Podkreślali, że właśnie czynnik społeczny ma w ich przypadku największe znaczenie, a działalność biznesowa jest narzędziem do osiągnięcia tego społecznego celu. Reprezentowane przez nich firmy i organizacje działają na różnych rynkach i w różnych branżach, ale w każdym z omawianych przypadków istotna jest realizacja celów społecznych, czyli m.in. wsparcie osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie czy edukacja ekologiczna.

W panelu wzięły udział 73 osoby – przedstawicielki/le samorządów, uczelni wyższych, organizacji pracodawców, instytucji rynku pracy, a także świata nauki, biznesu, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES), podmiotów ekonomii społecznej (PES) oraz przedstawiciele RKES.

☞ **Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej (X Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej)** → <http://www.forum.rops.torun.pl/>

Dnia 24 września 2019 r. w Centrum Kulturalno-Kongresowym JORDANKI w Toruniu odbyło się jubileuszowe *X Kujawsko-Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej*, które po raz kolejny przyjęło charakter *Międzynarodowego Forum Ekonomii Społecznej* i zostało objęte honorowym patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego. W wydarzeniu wzięło udział ok. 250 osób reprezentujących samorządy lokalne, podmioty ekonomii społecznej z regionu, naukę i biznes. Celem wydarzenia było zwiększenie świadomości nt. ekonomii społecznej oraz budowanie powiązań pomiędzy nauką, biznesem i ekonomią społeczną na poziomie regionalnym.

Forum w 2019 r. odbyło się w ramach partnerstwa z unijną inicjatywą – Europejskie Regiony Gospodarki Społecznej 2019 ESER – stąd Unia Europejska oddelegowała na Forum przedstawiciela Dyrekcji Generalnej Komisji Europejskiej ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP.

Konferencję rozpoczęła sesja plenarna dotycząca ekonomii społecznej na świecie i w Polsce, z udziałem gości specjalnych. W części drugiej konferencji odbył się panel dyskusyjny pt. „Dobra inwestycja. O zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami”.

Podczas konferencji wręczono także szereg wyróżnień:

- *Wyróżnienia Specjalne Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego za szczególne zaangażowanie w rozwój ekonomii społecznej w regionie, a także na arenie międzynarodowej*
- *Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej*
- *Samorząd Rozwijający Ekonomię Społeczną*
- *Przedsiębiorstwo Zaangażowane Społecznie*

Szczegółowe dane dotyczące prelegentów, wyróżnień oraz ich laureatów zawarte są w informacji o konferencji stanowiącej aneks nr 10 do Sprawozdania.

Ważnym elementem było także wręczenie certyfikatów „Zakup Prospołeczny”, które otrzymały podmioty ekonomii społecznej charakteryzujące się dobrą jakością produktów i usług.

W trakcie Forum, na placu przed CKK Jordanki, odbywała się część wystawiennicza, połączona z Targami Dobrych Praktyk, podczas której podmioty ekonomii społecznej z regionu miały okazję prezentować swoje wyroby i usługi. Swoje stoiska wystawiło 30 regionalnych PES. Tematyka sesji plenarnej oraz pozostałych części X *Międzynarodowego Forum Ekonomii Społecznej*, umożliwiło przybliżenie szerokiemu gronu uczestników korzyści wynikających z nawiązywania współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami społecznymi a światem biznesu. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli lokalnych i ogólnopolskich mediów

➤ **„Biznesowy lunch z ekonomią społeczną”**

Spotkanie, w ramach „II Śniadania Rzemiosła i Przedsiębiorczości Powiatu Wąbrzeskiego”, odbyło się 24 maja 2019 r. Z inicjatywy organizatorów wydarzenie, które przybrało formę cyklicznych spotkań lokalnych władarzy z przedsiębiorcami służące wymianie informacji, wzajemnego poznania czy wymianie doświadczeń. W części prezentacyjnej spotkania, przedstawiane zostały następujące zagadnienia: „Oferta dla sektora MŚP – prezentacja oferty Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych”, „Finansowanie podmiotów gospodarczych – prezentacja oferty Banku Spółdzielczego w Brodnicy” oraz Podmioty ekonomii społecznej – prezentacja podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie powiatu wąbrzeskiego”. W spotkaniu uczestniczyli niektórzy przedstawiciele prezentowanych podmiotów, m.in. z Fundacji „Rozwijalnia”, Płużnickiej Spółdzielni Socjalnej „Pomocna ekipa”, Spółdzielni Socjalnej „Baza” oraz Zakładu Aktywności Zawodowej w Wąbrzeźnie. „Biznesowy lunch z ekonomią społeczną” ma sprzyjać budowaniu powiązań między biznesem i ekonomią społeczną oraz być okazją do nawiązania współpracy między tymi środowiskami.

➤ **Praktyki studenckie w podmiotach ekonomii społecznej województwa kujawsko-pomorskiego**

Inicjatywa ma na celu wypracowanie porozumienia pomiędzy uczelniami wyższymi województwa kujawsko-pomorskiego a podmiotami ekonomii społecznej naszego regionu,

dotyczącego odbywania bezpłatnych praktyk studenckich w PES. Odbywanie takich praktyk stanowi formę przybliżenia młodym ludziom praktycznej wiedzy o ekonomii społecznej i nie generuje żadnych kosztów po stronie podmiotów ekonomii społecznej. W ramach wypracowywania zasad współpracy z uczelniami wyższymi odbyto spotkania z przedstawicielami Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy (31 maja 2019 r.), Biura Karier Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (13 grudnia 2019 r.) oraz Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości UMK (31 grudnia 2019r.). Zainteresowanie zorganizowaniem praktyk dla studentów wyraziło ponad 20 PES.

➔ **Portal internetowy poświęcony ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim** → <http://www.es.rops.torun.pl/>

Na portalu upowszechniane są informacje na temat ekonomii społecznej i podmiotów ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim. Zamieszczona została baza usług podmiotów ekonomii społecznej z regionu. Na stronie znajdują się także informacje na temat działań i wydarzeń dotyczących ekonomii społecznej. Portal został wykonany z zastosowaniem najnowszych technologii. Jest dostosowany dla osób z niepełnosprawnościami. Projekt portalu jest responsywny, tzn. możliwy do przeglądania zarówno na komputerach stacjonarnych, laptopach, jak i tabletach oraz na smartfonach.

➔ **Znak Zakup Prospołeczny**

W 2019 roku przyznano w województwie kujawsko-pomorskim 10 certyfikatów „Zakup Prospołeczny”:

1. **Catering Serwis Spółka Non Profit** z siedzibą w Toruniu - za produkt kluski szare po Kujawsku
2. **Fundacja Hodowców Polskiej Białej Gęsi** z siedzibą we Wróblach - za usługę haftu komputerowego
3. **Fundacja Vita et Natura** z siedzibą w Kcyni - za konfekcjonowanie w ekologicznych i przyjaznych dla środowiska ziół i suplementów diety sprzedawanych pod własną marką
4. **Inowrocławskie Przedsiębiorstwo Meblowe Sp. z o.o.** z siedzibą w Inowrocławiu – za produkcję mebli łazienkowych, sklepowych, biurowych i użyteczności publicznej
5. **Spółdzielnia Socjalna Borowiackie Smaki** z siedzibą w Cekcynie - za usługi gastronomiczne i cateringowe
6. **Spółdzielnia Socjalna „Progres”** z siedzibą w Tucholi - za usługi pozaszkolnych form edukacji, pomoc bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych oraz za działalność wspomagającą edukację
7. **Unisławaska Spółdzielnia Socjalna UNI-ZIEL** z siedzibą w Unisławiu - za usługi porządkowe, remontowo-budowlane, usługi w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej oraz szkoleniowe a także usługę organizacji wizyt studyjnych
8. **WORK ON Sp. z o.o.** z siedzibą w Bydgoszczy - za usługi programistyczne na godziny - Marka OSW Creative oraz prowadzenie komunikacji w social-media - Marka Priv Social
9. **Zakład Aktywności Zawodowej w Przyjezierzu** - za usługi pralnicze i rehabilitacyjne
10. **Spółdzielnia Socjalna „Koronowianka”** z siedzibą w Koronowie - za usługi porządkowe w terenie oraz usługi sprzątnięcia wewnątrz budynków

.....

Czym jest Znak Zakup Prospołeczny?

Od 2015 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu posiada licencję uprawniającą do nadawania Znak Zakup Prospołeczny w województwie kujawsko-pomorskim. Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej Zakup Prospołeczny przyznawany jest przedsiębiorstwom społecznym wyróżniającym się dobrą jakością produktów oraz odpowiednim wykorzystaniem potencjału społecznego.

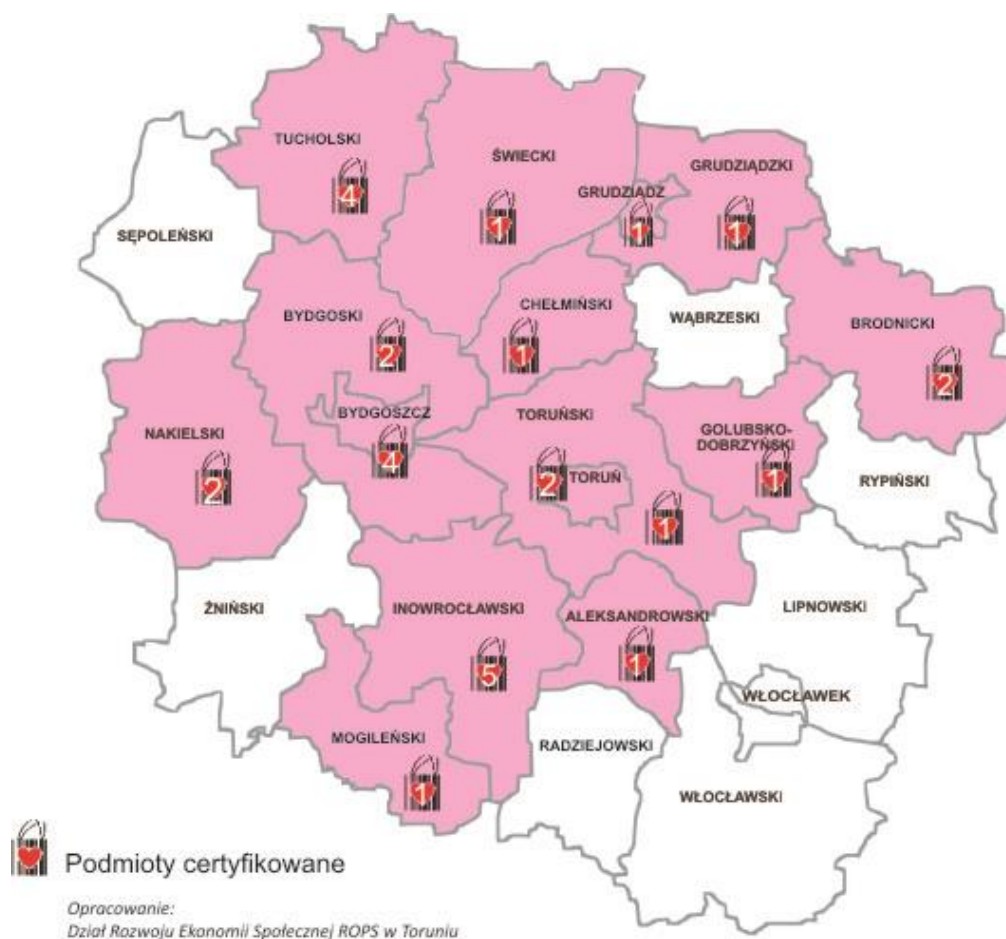
O prawo do posługiwania się Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej Zakup Prospołeczny mogą ubiegać się podmioty spełniające wymogi określone w Zasadach przyznawania Znak Promocyjnego ES Zakup Prospołeczny w województwie kujawsko-pomorskim, tj.: posiadające odpowiednią formę prawną, realizujące działalność o charakterze społecznym lub społecznie użytecznym, funkcjonujące na rynku od co najmniej sześciu miesięcy, posiadające co najmniej 30% przychodów własnych z ogólnej wartości przychodów.

Wśród form prawnych podmiotów uprawnionych do ubiegania się o certyfikat znalazły się: centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie inwalidów i niewidomych, spółki prawa handlowego (spółka non-profit), fundacje, stowarzyszenia, inne podmioty, które spełniają definicję organizacji pozarządowej w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, o ile prowadzą trwałą i efektywną działalność społeczną, jak również działalność ekonomiczną rozumianą jako zarejestrowana działalność gospodarcza, odpłatna działalność pożytku publicznego lub inna działalność o charakterze ekonomicznym.

.....

Działania związane z certyfikacją Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” w województwie kujawsko-pomorskim objęte były Honorowym Patronatem Pana Piotra Całbeckiego - Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Mapa 7. Podmioty certyfikowane *Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej Zakup Prospołeczny* w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r. (w układzie powiatowym)

Na dzień 31 grudnia 2019 r. 28 PES z województwa miało prawo posługiwania się *Znakiem Zakup Prospołeczny*. Wykaz certyfikowanych podmiotów stanowi aneks nr 7 do Sprawozdania.

➤ Regionalny Komitet Ekonomii Społecznej¹¹

W 2019 roku odbyły się dwa spotkania *Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej* (RKES):

- VI posiedzenie – w dniu 4 kwietnia 2019 roku w siedzibie Fundacji Pro Omnis w Toruniu. Na spotkaniu przedstawiono zmiany w „Krajowym Programie Rozwoju ES do 2023 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*”, a także przeprowadzono dyskusję nt. konieczności aktualizacji „Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz ES do roku 2020”. Przeprowadzono także warsztaty mające na celu wypracowanie przez RKES tzw. kluczowych sfer rozwojowych dla regionu. Prezes Fundacji Pro Omnis przedstawiła uczestnikom posiedzenia działalność Fundacji.
- VII posiedzenie – w dniu 4 grudnia 2019 roku. w Bydgoskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu.

¹¹ W 2019 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął jedną uchwałę aktualizującą skład osobowy Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej (uchwała nr 10/380/19 z dnia 13 marca 2019 r.). Skład Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej stanowi Aneks nr 9 do sprawozdania

Było to ostatnie posiedzenie RKES I kadencji. Na spotkaniu podsumowano pracę RKES oraz przeprowadzono warsztaty w celu wypracowania rekomendacji dotyczących funkcjonowania RKES w przyszłości. Przedstawiono też propozycje na temat funkcjonowania systemu ES w nowej perspektywie finansowej UE. Prezentacji działalności Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu dokonała przedstawicielka Spółdzielni Socjalnej Art Deco, która prowadzi tzw. WelcomeDesk Centrum.

- Spotkania zespołów roboczych RKES
 - w dniu 30 stycznia 2019 r. odbyło się spotkanie zespołu ds. reintegracji społecznej i zawodowej i ds. współpracy sektora ES z otoczeniem RKES. Głównym punktem spotkania było przedstawienie informacji i dyskusja nt. stanu prac nad nowelizacją „Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*” oraz projektem ustawy o ES i solidarnej, a także kwestie związane z umiejscowieniem ES w dokumentach dotyczących przyszłej perspektywy finansowej UE.
 - w dniu 20 lutego 2019 r. odbyło się spotkanie zespołu ds. promocji i upowszechniania ekonomii społecznej i ds. edukacji w zakresie ekonomii społecznej RKES. Spotkanie dotyczyło m.in. o konkursu wiedzy o ES dla uczniów szkół średnich, założeń projektu „*Surface - Sojusz miast Europy Środkowej na rzecz ponownego użycia produktów*” realizowanego w ramach Inicjatywy INTERREG, zmian do regulaminu przyznawania wyróżnień „Samorząd przyjazny ES”, idei certyfikowania podmiotów wpisanych na listę przedsiębiorstw społecznych.
 - w dniu 22 lutego 2019 r. odbyło się spotkanie Komitetu Monitorującego Ekonomię Społeczną w regionie - zespołu ds. strategicznych, programowych i prawnych RKES. Spotkanie dotyczyło analizy osiągniętych wskaźników w projektach dotyczących rozwoju ekonomii społecznej w regionie (projekty ROPS i OWES) oraz przedstawienia raportu z badania *Ewaluacja realizacji Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020*.
 - W dniu 25 lipca 2019 r. odbyło się spotkanie Komitetu Monitorującego Ekonomię Społeczną w regionie - zespołu ds. strategicznych, programowych i prawnych RKES. Spotkanie dotyczyło analizy osiągniętych wskaźników w projektach dot. rozwoju ES w regionie (projekty ROPS i OWES), przedstawienia sprawozdania z realizacji w 2018 r. *Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020* oraz wypracowania stanowiska ws. przyszłości ES w EFS+.
 - w dniu 23 sierpnia 2019 r. odbyło się spotkanie zespołu ds. promocji i upowszechniania ekonomii społecznej i ds. edukacji w zakresie ekonomii społecznej RKES. Zespół ten jest kapitałą wyróżnień „Przedsiębiorstwo zaangażowane społecznie” oraz „Samorząd rozwijający ekonomię społeczną”, w spotkaniu uczestniczyli także pracownicy ROPS - członkowie kapituły. Podczas spotkania przyznano wyróżnienia 8 samorządom i 9 przedsiębiorstwom.
- W dniach 10-13 czerwca 2019 r. odbyła się wizyta studyjna dla członków RKES do Kraju Basków i Prowincji Navarra w Hiszpanii. Uczestnicy wizyty mieli okazję odwiedzić PES: baskijską korporację Mondragon Corporation, największą grupę spółdzielczą w Hiszpanii, EROSKI Sociedad Cooperativa w Pampelunie, Bodegas Nekeas w Anrobe oraz Granja

Escuela Gure Sustraiak w Ollo. Ostatnim punktem wizyty była kolacja z Konsulem RP w Pampelunie i z przedstawicielami przedsiębiorstw społecznych Prowincji Navarra, w tym. min. władzami Stowarzyszenia Kooperatyw ANEL.

- Członkowie RKES wzięli udział w III Ogólnopolskim Forum Ekonomii Społecznej i Solidarnej w dniach 5-6 czerwca 2019 r. w Warszawie.
- Członkowie RKES wzięli udział w spotkaniu Regionalnych Komitetów Rozwoju Ekonomii Społecznej podczas spotkania grupy ds. koordynacji ES w regionach Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej w dniu 26 listopada 2019 r. Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie.

➔ **Udział ROPS w grupie roboczej ds. włączenia społecznego.** Grupa działa przy Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju, a w jej skład wchodzi przedstawiciele Instytucji Zarządzających i Pośredniczących Regionalnych Programów Operacyjnych, przedstawiciele Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej. Celem grupy jest m.in. konsultowanie *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączania społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*. Pracownik ROPS uczestniczył w spotkaniu grupy w dniu 6 lutego 2019 r.

➔ **Udział ROPS w wydarzeniach w ramach projektu „Spójna integracja regionalna ekonomii społecznej”.**¹² Celem głównym projektu jest trwały i kompleksowy system wsparcia ekonomii społecznej poprzez prowadzenie działań doradczych i rzeczniczych na poziomie regionalnym i ponadregionalnym we współpracy z Regionalnymi Ośrodkami Polityki Społecznej w zakresie spójności polityk publicznych. ROPS, wraz z przedstawicielami IZ RPO WK-P 2014-2020, wziął udział w dwudniowym spotkaniu w Warszawie, które odbyło się w dniach 12-13 lutego 2019 r. Celem spotkania było wzmocnienie integracji i współpracy IZ/IP i ROPS w wymiarze ogólnopolskim i regionalnym, zwiększenie wiedzy na temat przeglądu środkokresowego i nowej perspektywy finansowej w zakresie ekonomii społecznej oraz rozpoczęcie dyskusji dotyczącej planowania rozwoju ekonomii społecznej w kolejnej perspektywy finansowej. W dniach 11-12 kwietnia 2019 r. pracownicy ROPS wzięli udział w szkoleniu „Proces grupowy”, w dniach 13-14 czerwca 2019 r. w szkoleniu „Prowadzenie spotkań. Jak prowadzić spotkania, zebrania, sieci, grupy robocze metodami aktywnymi”, w dniach 2-3 września 2019 r. „Urzędnik jako edukator”. W dniach 9-13 grudnia 2019 r. w ramach projektu zorganizowano wizytę studyjną w Regionie Reggio Emilia we Włoszech dla przedstawicieli ROPS z terenu całego kraju. Celem wizyty było poznanie rozwiązań prawnych i dobrych praktyk w zakresie współpracy samorządu z podmiotami ekonomii społecznej. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z włoskim systemem spółdzielczości socjalnej, który wyróżnia dwa typy spółdzielni socjalnych: typu A świadczące usługi społeczno opiekuńcze, zdrowotne ora wychowawcze, a także typu B, bardziej zbliżone do modelu polskiego, których celem działalności jest reintegracja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

¹²Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Działania 2.9 *Rozwój Ekonomii Społecznej* Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, realizowany przez Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych, w partnerstwie z Fundacją Idea Rozwoju oraz Stowarzyszeniem trenerów Organizacji Pozarządowych STOP.

- ☞ **Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej.** Komitet jest organem pomocniczym Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i stanowi instytucjonalizację dialogu obywatelskiego w dziedzinie ekonomii społecznej, umożliwiając tworzenie rozwiązań w sposób partycypacyjny, w porozumieniu z teoretykami i praktykami, reprezentującymi administrację rządową i samorządową, sektor ekonomii społecznej, środowiska naukowe, partnerów społecznych, instytucje finansowe, przyczyniając się do społecznej legitymizacji wdrażanych rozwiązań oraz zapewnienia spójności działań w sferze publicznej w obszarze ekonomii społecznej. Członkiem Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej Krajowego jest Przewodnicząca Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego Pani Krystyna Żejmo-Wysocka. Ponadto nasze województwo reprezentują Pani Iwona Borkowska, Prezeska Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA oraz Pan Łukasz Broniszewski, Prezes Fundacji STABILO. Pracownicy ROPS brali udział w spotkaniach grupy roboczej ds. koordynacji regionów Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej w dniach 20-21 maja 2019 r. (wraz z grupą roboczą ds. edukacyjnych) oraz 26 listopada 2019 r.

- ☞ **III Ogólnopolskie Forum Ekonomii Społecznej i Solidarnej.** Wydarzenie, które odbyło się w dniach 5-6 czerwca 2019 r. w Warszawie, zaplanowano jako forum wymiany doświadczeń i praktyk, dzielenia się wiedzą i pomysłami, cyklicznie gromadzące ludzi związanych z sektorem ekonomii społecznej i solidarnej. To także możliwość szerokich konsultacji rozwiązań przygotowywanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, które pełni rolę koordynatora polityk publicznych w tym obszarze. Forum zorganizowane było w ramach partnerskiej współpracy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Uniwersytetu Warszawskiego, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie i Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu w projekcie pn. „System partycypacyjnego zarządzania sferą ekonomii społecznej” (Działanie 2.9 PO WER). W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz ROPS.

- ☞ **Udział ROPS w wydarzeniach organizowanych przez inne podmioty i instytucje w zakresie upowszechniania ekonomii społecznej**

 - 1 lutego 2019 r. – otwarcie sklepu charytatywnego w Wąbrzeźnie;
 - 8 lutego 2019 r. – „Śniadanie rzemiosła i przedsiębiorczości powiatu wąbrzeskiego”;
 - 1-5 kwietnia 2019 r. – udział w wizycie studyjnej do Vicenzy (Włochy) w ramach projektu „SURFACE – Sojusz miast Europy Środkowej na rzecz ponownego użycia produktów” w ramach Programu INTERREG Europa Środkowa;
 - 27 kwietnia 2019 r. – „Mistrzowie świata z ES” w Bogaczewie, spotkanie organizowane przez Fundację „Projekt ARCHE” i ROPS Olsztyn;
 - 8 maja 2019 r. – warsztat dla Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej i Instytucji Zarządzających Regionalnymi Programami Operacyjnymi realizowany w ramach projektu pn. „Zintegrowany system zapewnienia wysokiej jakości usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej”;
 - 28 maja 2019 r. – Targi Pracy i Forum Ekonomii Społecznej organizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Brodnicy;

- 29 maja 2019 r. – spotkanie konsultacyjno-informacyjne w Bydgoszczy dotyczące wsparcia ekonomii społecznej, organizowane przez Departament ES i Solidarnej w MRPiPS;
- 4 października 2019 r. – X-lecie Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA w Bydgoszczy;
- 7-10 października 2019 r. – Europejski Tydzień Regionów i Miast (Open Days) w Brukseli. Jest to coroczne wydarzenie w Brukseli, podczas którego urzędnicy reprezentujący regionalne i miejskie organy administracji, a także eksperci i naukowcy mogą się dzielić dobrymi praktykami i wiedzą fachową w dziedzinie rozwoju regionalnego i miejskiego. Open Days to największe europejskie wydarzenie publiczne tego rodzaju. Bierze w nim udział ok. 6 tys. uczestników i 600 prelegentów z całej Europy, a w programie jest ok. 100 sesji roboczych, wystaw i wydarzeń służących nawiązaniu kontaktów i dotyczących rozwoju lokalnego i regionalnego. Co roku program jest dostosowany do konkretnego kontekstu programu UE. Wśród Priorytetów tematycznych Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast 2019 była m.in. „Europa bardziej zintegrowana społecznie”;
- 10-11 października 2019 r. – w ramach „Open Days” odbyła się sesja inauguracyjna wydarzenia podsumowującego inicjatywę Europejskie Regiony Ekonomii Społecznej 2019 (ESER) w Brukseli, której nasze województwo było partnerem. Celem inicjatywy jest wskazanie znaczenia rozwoju ekonomii społecznej, w szczególności na szczeblu regionalnym i lokalnym. ESER stanowi wyjątkową okazję do wymiany poglądów na temat istniejących wyzwań europejskiego ekosystemu gospodarki społecznej oraz do burzy mózgów na temat przyszłych priorytetów współpracy międzyregionalnej. Przyczynia się także do budowania europejskiej wspólnoty ekonomii społecznej;
- 22 października 2019 r. – „Europejskie Dni Pracodawców”, organizowane przez PUP Brodnica;
- 29 października 2019 r. – posiedzenie Sejmiku Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- 22 listopada 2019 r. – „Światowy Tydzień Przedsiębiorczości”, organizowany przez Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Gronowie;
- 28 listopada 2019 r. – konferencja „Festiwal Aktywności” w Inowrocławiu, organizowana przez Stowarzyszenie Amicus;
- 28 listopada 2019 r. – spotkanie PES z terenu subregionu nr 1 z OWES GINEKA w celu wypracowania zasad współpracy istniejących PES z OWES.

Działania realizowane przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej ¹³

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) to podmiot lub partnerstwo posiadający akredytację, świadczący komplementarnie pakiet usług wsparcia ekonomii społecznej wskazanych w KPRES.

¹³ działania wykazywane w Sprawozdaniu na podstawie ankiet złożonych przez poszczególne OWES

OWES-y oferują doradztwo, szkolenia, realizują usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego, świadczą usługi prawne, księgowo i marketingowe na rzecz podmiotów ekonomii społecznej, promują ekonomię społeczną i zatrudnienie w sektorze ekonomii społecznej.

Zgodnie z zapisami „Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej”, od 2014 roku usługi wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych podlegają akredytacji w systemie AKSES. Proces akredytacji odbywać się będzie na podstawie Regulaminu oraz Zakresu standardów usług i działania OWES przyjętych przez Komitet akredytacyjny do spraw akredytacji oraz standardów usług i działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej.

W 2016 roku Instytucja Zarządzająca Kujawsko-Pomorskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020 rozstrzygnęła konkurs w ramach Poddziałania 9.4.1 Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej [konkurs nr RPKP.09.04.01-IZ.00-04-016/16], w wyniku którego do końca września 2019 funkcjonowały cztery OWES. Były one prowadzone przez następujące podmioty: *Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA*, *Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży* w partnerstwie ze *Stowarzyszeniem TILIA*, *Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK* oraz *Fundację Ekspert-Kujawy* w partnerstwie z *Wyższą Szkołą Gospodarki w Bydgoszczy*. Podmioty, które realizowały wsparcie w ramach OWES, otrzymały dofinansowanie na realizację kolejnej edycji projektów w ramach konkursu nr RPKP.09.04.01-IZ.00-04-230/18. Zachowana została w ten sposób ciągłość wsparcia oferowanego przez te Ośrodki. Wsparcie infrastrukturalne ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim obrazuje Aneks nr 8 do Sprawozdania – Baza OWES.

➤ **OWES prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA na terenie subregionu 1 (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)**

- zorganizowano 4 szkolenia z zakresu zakładania i prowadzenia PES o charakterze reintegracyjnym, w którym udział wzięło 49 osób, ponadto świadczono doradztwo zawodowe dla 4 osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach upowszechniania modelu indywidualnej ścieżki rozwoju osób korzystających z usług podmiotów reintegracji społecznej i zawodowej;
- przynajmniej raz do roku prowadzono monitoring PES i PS, które zostają objęte wsparciem, w 2019 r. objęto badaniem 21 PS;
- zorganizowano 2 wizyty studyjne i 11 szkoleń zawodowych oraz doradztwo specjalistyczne, biznesowe i ogólne, a także coaching dla kadry PS. Wsparciem objęto łącznie 92 osoby:
 - wizyta studyjna do Cekcyna skierowana była do pracowników samorządów i instytucji samorządowych, przedstawiając dobre przykłady współpracy Gminy z PES. W ramach wizyty przedstawiono działalność: Spółdzielni Socjalnej „Borowiackie Smaki”, Spółdzielni Socjalnej „Koronowianka”, Spółdzielni Socjalnej „Borowiacki Wigor”. Wizyta dla 17 osób,

- wizyta studyjna „Miodowa Wioska” skierowana była do osób fizycznych, przedstawicieli NGO oraz pracowników samorządów lokalnych. Miała na celu prezentację wspólnych działań na rzecz promocji dziedzictwa lokalnego (pszczelarskiego) regionu. Zaprezentowano Duszpasterstwo Wspólnota Rolników, Wioskę Miodową w Wielkim Mędromierzu reprezentowaną przez Radę Gminy Gostycyn, Spółdzielnię Socjalną „Borowiacki Wigor”. W wizycie udział wzięło 15 osób;
- prowadzono i aktualizowano stronę internetową OWES (www.kpowes.org.pl) oraz profil facebookowy, który ma 645 „fanów”. Wiadomości na stronie dotyczyły m.in. organizowanych szkoleń, doradztwa. Wśród treści pojawiających się na stronie znajdują się m.in.: szczegółowy opis oferty OWES, zasady prowadzenia działalności gospodarczej, zasady uruchamiania PES, promowania przykładów dobrze prosperujących PES, a także baza lokalnych PES, wiadomości o możliwościach pozyskania środków na rozwój PS i zmieniających się przepisów prawa dotyczących PES. Liczba odbiorców to ok. 1500 osób;
- pracownicy KPOWES zainaugurowali spotkania, które miały na celu upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem:
 - spotkanie w Miejskim Centrum Kultury inaugurujące działalność Bydgoskiego Kłostka Muzycznego,
 - spotkanie przedstawicieli biznesu i PES dotyczące zlecenia usług PES;
- pracownicy KPOWES uczestniczyli w dwóch seminariach tematycznych popularyzujących działalność PES:
 - spotkanie zorganizowane w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego, promujące działalność podmiotów ekonomii społecznej,
 - spotkanie z Partnerstwem organizowane w Nakle nad Notecią w którym udział wzięli przedstawiciele samorządów z powiatu nakielskiego, przedstawiciele GOPS, przedstawiciele Urzędu Pracy, oraz przedstawiciele NGO z obszaru powiatu nakielskiego.
- pracownik KPOWES wziął udział w spotkaniu regionalnych koordynatorów ZIT w Bydgoszczy, gdzie przedstawił dobre praktyki PES;
- zrealizowano 153 godziny doradztwa biznesowego skierowanego do 13 PES. Doradztwo było świadczone PS, które uzyskały dotację na utworzenie miejsca pracy;
- zorganizowano 5 szkoleń z budowania powiązań kooperacyjnych dla 59 osób;
- dwa razy w tygodniu rozsyłano wiadomości newsletterem do 440 odbiorców;
- zorganizowano 148 spotkań animacyjnych, dotyczących przybliżeniu założeń sektora ES, przedstawieniu dobrych praktyk oraz oferty KPOWES – w celu zachęcenia do utworzenia PES/PS czy współpracy lokalnej, wyłonieniu się grup inicjatywnych w kontekście konkursów dotacyjnych;
- zorganizowano 26 spotkań animacyjnych dla 40 przedstawicieli JST – OPS, PUP, urzędów gmin i miast, Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie, świetlic w celu upowszechniania instrumentów i dobrych praktyk ES oraz zwiększenia świadomości JST na rzecz zwiększenia udziału PES/PS w realizacji zadań publicznych;
- zostały przygotowane diagnozy powiatów: bydgoski, nakielski, sępoleński, tucholski oraz Miasta Bydgoszcz pod kątem rozwoju ekonomii społecznej w subregionie;
- do 4 Gminnych Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi (Mrocza, Sicienko, Kcynia, Solec Kujawski) zaproponowano zmiany dotyczące wsparcia sektora

ekonomii społecznej na terenie gmin. W tym okresie podsumowano proces konsultacji Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na szczeblu gminnym pod kątem zapisów dotyczących wsparcia i rozwoju działań związanych z ekonomią społeczną. Powstał również raport z analizy ankiet „Współpraca Jednostek Samorządu Terytorialnego z przedsiębiorstwami społecznymi działającymi na terenie powiatu nakielskiego, tucholskiego, sępoleńskiego, bydgoskiego oraz Miasta Bydgoszcz- zlecenie zadań publicznych”;

- pracownicy KPOWES wzięli udział w następujących wydarzeniach:
 - Powiatowe Targi Edukacji i Pracy w Tucholi,
 - spotkanie z uczestnikami Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Cekcynie,
 - IV Piknik Bydgoskich Organizacji Pozarządowych w Bydgoszczy
 - I Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Bydgoskiego w Solcu Kujawskim,
 - lokalna edycja Lodołamaczy,
 - 10 Kujawsko–Pomorskie Forum Ekonomii Społecznej w Toruniu,
 - XX Forum Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko–Pomorskiego,
 - debata Oxfordzka której główna teza brzmiała: Czy Bydgoszcz jest miastem kreatywnym?,
 - Międzynarodowe Forum Gospodarcze Welconomy,
 - Śniadanie w Partnerstwie organizowane przez LGD „Partnerstwo dla Krajny i Pałuk”;
- udzielono cyklu wywiadów na temat kooperatywy oraz zarządzania w podmiotach ekonomii społecznej, przeprowadzonych w różnych środowiskach związanych z ekonomią społeczną;
- kontynuowana jest współpraca z administratorami stron internetowych instytucji znajdujących się w subregionie 1 oraz lokalnymi mediami (m.in. Nasze miasto, Visit Bydgoszcz, Nakło 24, Kurier nakielski, Tucholanin, Tygodnik Tucholski oraz powiat bydgoski, gmina Koronowo, Nakło, powiat nakielski, sępoleński, tucholski);
- pracownicy KPOWES promują ideę ekonomii społecznej w mediach tradycyjnych (m.in. TVP Bydgoszcz, Radio PiK, Radio Kultura);
- Ogółem ze wsparcia OWES skorzystało 260 osób.

➔ **OWES prowadzony przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenia TILIA na terenie subregionu 2 (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)**

- w ramach działań animacyjnych przeprowadzono 2 szkolenia dla beneficjentów CISTOR (CIS) łącznie dla 20 beneficjentów, dotyczące podstaw przedsiębiorczości z elementami ekonomii społecznej w dniu 22.11.2019 oraz w dniu 20.09.2019, a w ramach szkoleń inkubacyjnych 2 przedstawiciele WTZ wzięło udział w cyklu 10 szkoleń tematycznych i 1 wizycie studyjnej;
- zorganizowano szkolenia zawodowe dla 47 osób (37 różnych kursów tematycznych);
- przeprowadzono Kartę monitoringu PS, która miała na celu ogólne zanalizowanie kondycji PS;
- zorganizowano 4 wizyty studyjne dla osób i podmiotów zainteresowanych utworzeniem PS;

- prowadzono współpracę ze Stowarzyszeniem Tłok w zakresie udostępnienia informacji o działaniach doradczych dla PES z Torunia świadczonych w 2019 na zlecenie Urzędu Miasta Torunia, oraz z Izbą Przemysłowo-Handlową, w celu informacji PS o szkoleniach, wsparciu finansowym i innych działaniach Izby;
- zrealizowano 738 godzin doradztwa biznesowego skierowanego do 164 podmiotów. Doradztwo (w dużej mierze bezpośrednio) koncentrowało się głównie wokół sytuacji finansowej PS (źródeł przychodu, pozyskiwanych zleceń, itp.), realizacji pakietów marketingowych, problemów kadrowych wewnątrz PS, a także dopełnianiu kwestii podnoszenia kompetencji pracowników (szkolenia/kursy, wizyty studyjne). Zastanawiano się także nad modelem funkcjonowania przedsiębiorstwa po zapewnieniu minimalnego okresu trwałości miejsc pracy (redukcja liczby pracowników lub redukcja wysokości etatu bądź zmiana formy zatrudnienia) i planów na przyszłość (zainteresowanie kolejną edycją wsparcia przez OWES lub zaciągnięcie preferencyjnego kredytu, np. z TISE). W niektórych kwestiach ściśle współpracowano ze specjalistami ds. prawnych, finansowych czy marketingowych;
- przedstawiciele OWES wzięli udział w licznych wydarzeniach, na których promowano ES:
 - Międzynarodowe Forum Gospodarcze Welconomy,
 - debata toruńskich przedsiębiorców z Radnymi Miasta Torunia organizatorzy: Stowarzyszenie KobiECE Forum Biznesu, TNOiK Dom Organizatora, Welconomy, BNI Polska, KPOP Lewiatan i firma szkoleniowa Inne Spojrzenie,
 - KobiECE Forum Biznesu,
 - konferencja „Firma Przyszłości” zorganizowane przez IPH Toruń,
 - Kongres Przedsiębiorczości w Brodnicy
 - Regionalne Forum Innowacji i Forum Przedsiębiorczości Akademickiej,
 - konferencja Kreatywny i Innowacyjny Przedsiębiorca,
 - Powiatowe Forum Organizacji Pozarządowych i Grup Nieformalnych,
 - konferencja "Podsumowanie projektu Kuźnia integracji" - Towarzystwo Autyzmu w Toruniu,
 - jubileuszu 15-lecia Szkoły Leśnej na Barbarce – Stowarzyszenie Tilia,
 - spotkanie sieciujące dla PES – LGD Dla Miasta Torunia,
 - konferencja dotycząca 15-lecia ustawy o zatrudnieniu socjalnym, organizator CISTOR,
 - 10 Międzynarodowe Forum Ekonomii Społecznej w Toruniu,
 - Powiatowe Targi Pracy, Szkół i Zawodów w powiecie aleksandrowskim,
 - Targi Pracy organizowane przez PUP dla Miasta Torunia - przygotowanie stoiska wystawienniczego, praca doradcza, ekspercka;
- przedstawiciel OWES wziął udział w konsultacjach programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi;
- wydawano cyklicznie newslettery dla 350 odbiorców;
- OWES prowadzi profil na Facebooku, który jest dedykowany osobom i instytucjom zainteresowanym Ekonomią Społeczną. Prezentowane treści dotyczą szeroko rozumianej ekonomii społecznej, aktualnych informacji o OWES (rozpoczęcie rekrutacji, bieżąca działalność, spotkania, konferencje, zdjęcia z wydarzeń itp.), aktualnych konkursów dla podmiotów ekonomii społecznej itp. Treści są przekazywane w atrakcyjnej formie

wizualnej korespondującej z innymi kanałami dostępu do grupy docelowej. Promocja profilu FB odbywa się w trakcie spotkań, konferencji itp. wśród potencjalnej grupy odbiorców treści. Profil posiada 356 polubień i 369 obserwujących;

- OWES przeprowadził kampanię reklamową w Radio PIK pt. „Napraw, nie wyrzucaj! W "Reperatce" pokazali jak to zrobić”, a także audycje TV z Międzynarodowego Forum Ekonomii Społecznej w TVP Bydgoszcz oraz TV Toruń;
- Ogółem ze wsparcia OWES skorzystało 77 osób.

➔ **OWES prowadzony przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK na terenie subregionu 3 (powiaty: brodnicki, golubsko-dobrzyński, grudziądzki, m. Grudziądz, świecki, rypiński, wąbrzeski)**

- OWES wspierał powołanie KIS w Grudziądzu przez Fundację Źródło. Wspólnie z fundacją testuje nowy model współpracy instytucji zatrudnienia socjalnego: KIS kształci kadry na potrzeby rozwijania w Grudziądzu usług społecznych przez organizacje pozarządowe;
- zorganizowano doradztwo zawodowe dla 14 osób;
- utworzono 11 miejsc pracy w 2 nowych PES. Kwota przekazana na ich utworzenie wyniosła 264.000,00 zł;
- udzielono 2 dotacji dla organizacji pozarządowych przekształcających się w podmioty ekonomii społecznej na łączną kwotę 72.000,00 zł;
- po każdym szkoleniu i cyklu szkoleniowo-doradczym uczestnicy wypełniają ankiety, cykliczne monitorowanie potrzeb rozwojowych PES oraz możliwości ich zaspokajania dokonywane jest także na spotkaniach specjalistów ds. przedsiębiorczości w PS. W 2019 r. badanie dotyczyło 572 odbiorców;
- OWES organizuje wizyty studyjne, doradztwo, mentoring, szkolenia. Łącznie objęto takim wsparciem 53 osoby;
- prowadzono i aktualizowano stronę internetową OWES (www.owies.eu) oraz profil facebookowy. Ponadto rozwijano portal www.odpowiedzialnezakupy.pl, na bieżąco dodając produkty PES. Opisy oferty PES zamieszczano ponadto na stronie OWES zakładka <https://owies.eu/333/inspiracje>. Liczba odbiorców to ok. 10000;
- zrealizowano 117,5 godziny doradztwa biznesowego skierowanego do 13 podmiotów;
- funkcjonowało 7 lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej, do których należały 70 osób;
- w ramach wymiany wiedzy i doświadczeń w obszarze ekonomii społecznej zorganizowano 4 wizyty studyjne dla 40 osób;
- OWES nawiązuje kontakty z JST w sprawie wprowadzenia zapisów odnośnie ES w programach współpracy z NGO;
- Ogółem ze wsparcia OWES skorzystało 612 osób.

➔ **OWES prowadzony przez Fundację Ekspert-Kujawy i Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy na terenie subregionu 2 (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)**

- wsparciem szkoleniowo-doradczym (18 działań), poprzedzonym indywidualną ścieżką opracowaną przez doradcę kluczowego, zawodowego i psychologa objęto 295 osób;

- we współpracy z ZAZ oraz MOPR Włocławek organizowane były Targi Ekonomii Społecznej, a we współpracy z ZAZ Przyjezierze, OWES zorganizował szkolenia i wizyty studyjne. Doradcy kluczowi i specjalistyczni utrzymują stały kontakt z przedstawicielami KIS, CIS, ZAZ, WTZ monitorując na bieżąco ich potrzeby;
- zorganizowano: wizyty studyjne, podczas których uczestnicy zapoznali się m.in. z: możliwościami wiążącymi się z prowadzeniem podmiotu ekonomii społecznej o charakterze przedsiębiorstwa społecznego, różnymi formami funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej o charakterze integracyjnym jak i rynkowym, których celem jest zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; oraz szkolenia zawodowe, z różnych zakresów kompetencji zgodnie z charakterem prowadzonej działalności i zajmowanego stanowiska. 26 działaniami szkoleniowo-doradczymi objęto 273 osoby;
- prowadzono działania związane z przeprowadzeniem badań diagnostyczno-ewaluacyjnych. Potrzeby rozwojowe PES monitorowane są bieżąco w formie wizyt doradcy kluczowego, doradcy zawodowego oraz doradców specjalistycznych. Ponadto wykonano audyty finansowe pod kątem dalszego rozwoju PS. Liczba tych działań wyniosła 7, a objęto nimi 304 odbiorców;
- zorganizowano 16 szkoleń zawodowych, coaching, mentoring, doradztwo specjalistyczne, których celem było doskonalenie i doszkącanie kadr PES. Udział wzięły 63 osoby;
- zorganizowano 20 spotkań animacyjnych. Udział wzięło 216 osób;
- zrealizowano 2046 usług doradztwa biznesowego skierowanego do 151 odbiorców. Doradca biznesowy regularnie spotyka się z przedstawicielami PES w celu omówienia bieżących problemów i wsparcia w rozwoju przedsiębiorstwa;
- promowano tworzenia klastrów przy okazji spotkań animacyjnych. Duży nacisk na kooperację PS jest także stawiany podczas mentoringu. Odrębną formą promocji tej tematyki są realizowane szkolenia z zakresu budowania powiązań kooperacyjnych. 3 działaniami w tym zakresie objęto 34 osoby;
- w ramach działań, których celem było upowszechnianie i inicjowanie nawiązywania kontaktów PES z biznesem zorganizowano 9 imprez o zasięgu regionalnym i lokalnym, np. targi, jarmarki, szkolenia, wizyty studyjne, w których uczestniczyło 237 osób;
- zorganizowano Targi Ekonomii Społecznej oraz Forum Organizacji Pozarządowych dla łącznie 168 osób;
- zorganizowano 3 debaty z przedstawicielami JST nt. budowania strategii rozwoju ES na terenie gmin, w których wzięło udział 21 osób;
- przeprowadzono 12 szkoleń i doradztwa dla tworzących się i funkcjonujących lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej dla 180 osób. Szkolenia i doradztwo obejmowały modele partnerstw i analizę ich funkcjonowania. Rozpatrywano także możliwość tworzenia kolejnych w poszczególnych społecznościach lokalnych, branżowych czy we współpracy z samorządami ;
- Ogółem ze wsparcia OWES skorzystało 230 osób.

Działania realizowane przez inne podmioty

Tabela 6. Cele szczegółowe, w które wpisują się działania innych podmiotów

➔ Działania realizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy

W 2019 r. powiatowe urzędy pracy przyznały środki z Funduszu Pracy na zwrot opłaconych przez spółdzielnie socjalne wydatków obejmujących część wynagrodzenia oraz kosztów osobowych pracodawców odpowiadających składce na ubezpieczenia społeczne. Kwota wsparcia wyniosła 31.878,06 zł i dotyczyła 11 osób.

➔ Działania realizowane przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe

○ Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o.

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o. (K-PFP) dysponuje specjalną ofertą dla PES z województwa kujawsko-pomorskiego. Szczegóły oferty → <https://kpfp.org.pl/pozyczki-dla-pes/>

○ Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych TISE S.A.

Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych (TISE) prowadzi preferencyjny fundusz pożyczkowy dla podmiotów ekonomii społecznej. Środki przeznaczone na pożyczki pochodzą z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). W roku 2019 Fundusz TISE udzielił 68 pożyczek 20 PES z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. Łączna kwota udzielonych pożyczek to 1,6 mln zł. Szczegóły oferty → <https://tise.pl/target/ngopes/woj-kujawsko-pomorskie/>

➔ Działania realizowane przez samorządy lokalne¹⁴

- W 2019 roku w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonowało 11 lokalnych zespołów ds. ekonomii społecznej.
- 132 samorządy gminne i powiatowe uwzględniły problematykę ekonomii społecznej w swoich dokumentach, co stanowi to ponad 80 % wszystkich samorządów. Zapisy dotyczące ekonomii społecznej ujęto przeważnie w programach współpracy z organizacjami pozarządowymi, strategiach rozwoju gminy, strategiach rozwiązywania problemów społecznych.
- W 20 samorządach funkcjonowały partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej. Partnerstwa powstawały najczęściej w związku z powołaniem i/lub utworzeniem spółdzielni socjalnych, realizacją projektu, a także na rzecz rozwoju lokalnego – *Lokalne Grupy Działania*.

Cel szczegółowy 1.2 Wsparcie na rzecz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej	
1.2.2	X
Cel szczegółowy 2.3 Rozwój infrastrukturalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie	
2.3.2	X
2.3.3	X
Cel szczegółowy 2.4 Rozwój instytucjonalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie	
2.4.2	X
Cel szczegółowy 3.1 Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych	
3.1.3	X
Cel szczegółowy 3.2 Rozwój lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej	
3.2.1	X

¹⁴ Źródło danych: informacja otrzymana od JST z województwa kujawsko-pomorskiego.

Osiągnięte wskaźniki

Lp.	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość osiągnięta w 2019 roku	Wartość osiągnięta do końca 2019 roku	Wartość docelowa do 2020 roku
Wskaźnik oddziaływania – dla celu głównego					
1.	Liczba osób objętych wsparciem, w tym działaniami aktywizującymi, przez podmioty ekonomii społecznej, a także instytucje wspierające przedsiębiorczość społeczną w regionie w ramach Programu	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej, dane ROPS, dane GUS, dane OWES	3 830	31 816	30.000
Główne wskaźniki rezultatu – dla priorytetów					
Dla Priorytetu 1:					
2.	Liczba osób pracujących i zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej (PES) działających w regionie	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej, dane ROPS, dane GUS	24 600¹⁵	24 600¹⁶	15.584
3.	Liczba osób, które w wyniku udziału w zajęciach CIS lub KIS usamodzielnily się ekonomicznie	Dane z Centralnej Aplikacji Statystycznej	350	2 121	400
Dla Priorytetu 1 i 2:					
4.	Liczba nowych podmiotów ekonomii społecznej założonych w wyniku działalności OWES	Dane OWES	2	119	40
5.	Liczba osób korzystających ze wsparcia OWES	Dane OWES	1 179	12 226	12 000

¹⁵ Dana szacunkowa, w związku ze zmianą definicji podmiotu ekonomii społecznej ujęte jest zatrudnienie we wszystkich NGO, nie tylko prowadzących działalność gospodarczą i odpłatną działalność statutową – dane GUS za 2018 r. (dane są publikowane w cyklu dwuletnim, brak danych za 2019 r.)

¹⁶ Dana szacunkowa, GUS w ramach projektu System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej (ZSMSES) utworzy do 2020 r. trwały i kompleksowy system monitorowania sektora ekonomii społecznej.

Dla Priorytetu 3:					
6.	Liczba samorządów, które uwzględniły problematykę ekonomii społecznej w lokalnych programach i strategiach	Informacja od JST	132	132	100
Dla Priorytetu 4:					
7.	Liczba odbiorców działań informacyjnych	Dane ROPS, dane OWES	12 572	622 379	600 000
8.	Liczba szkół, w których wdrożono działania edukacyjne w zakresie ekonomii społecznej	Dane OWES	0	8	150 ¹⁷
Główne wskaźniki produktu dla celów szczegółowych					
Dla celu szczegółowego 1.1:					
9.	Liczba instytucji zatrudnienia socjalnego i integracji społecznej objętych wsparciem w ramach Programu	Dane ROPS	36	54	50
Dla celu szczegółowego 2.1:					
10.	Liczba PES, których pracownicy/członkowie skorzystali ze wsparcia szkoleniowo-doradczego świadczonego przez OWES w ramach Programu	Dane OWES	137	1 351	300
Dla celu szczegółowego 2.2:					
11.	Liczba edycji regionalnego konkursu na najlepszy produkt PES	Dane ROPS	1	6¹⁸	4
Dla celu szczegółowego 2.3:					
12.	Liczba OWES w regionie	Dane ROPS	4	4	6 ¹⁹

¹⁷ Programy edukacyjne Ministerstwa Edukacji Narodowej w niewielkim stopniu odnoszą się do ekonomii społecznej, brak możliwości podejmowania działań edukacyjnych wbrew podstawom programowym MEN

¹⁸ Liczba naborów wniosków na certyfikację kujawsko-pomorskich PES ogólnopolskim znakiem promocyjnym ekonomii społecznej „Zakup Prospołeczny”, nie jest planowane opracowywanie odrębnego regionalnego znaku jakości

¹⁹ W perspektywie finansowej UE 2014-2020 przewidziano finansowanie 4 OWES na terenie województwa, zakładana liczba: 6 dotyczyła perspektywy finansowej UE 207-2013

13.	Liczba PES, które skorzystały z oferty funduszy pożyczkowych i/lub poręczeniowych	Informacja z regionalnych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych	20	57	40
Dla celu szczegółowego 2.4:					
14.	Liczba działających zespołów ds. ekonomii społecznej	Informacja od JST	11	30	30
Dla celu szczegółowego 3.1:					
15.	Liczba gmin objętych działaniami upowszechniającymi i wsparciem szkoleniowym w zakresie ekonomii społecznej, w ramach Programu	Dane ROPS, dane OWES	144	144	144
Dla celu szczegółowego 3.2:					
16.	Liczba partnerstw lokalnych z udziałem PES, które otrzymają wsparcie w ramach Programu	Dane OWES	9	67	60
Dla celu szczegółowego 3.3:					
17.	Liczba projektów innowacyjnych wspartych w ramach Programu		1	1²⁰	10
Dla celu szczegółowego 4.1:					
18.	Liczba przeprowadzonych w ramach Programu badań dotyczących sektora ekonomii społecznej w regionie	Dane ROPS	6	19	4

²⁰ W perspektywie finansowej UE 2014-2020 nie są realizowane projekty innowacyjne na poziomie regionalnym, realizowany jest projekt w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na innowację społeczną pt. „Model franczyzy usług społecznych – opieka ze smakiem”

Dla celu szczegółowego 4.2:					
19.	Liczba kampanii promujących ekonomię społeczną zrealizowanych w ramach Programu	Dane ROPS, dane OWES	0	1 ²¹	4
Dla celu szczegółowego 4.3:					
20.	Liczba programów edukacyjnych dotyczących ekonomii społecznej, których realizacja została wsparta w ramach Programu	Dane ROPS	0	0	30 ²²

²¹ W perspektywie finansowej UE 2014-2020 nie są realizowane działania promocyjne na poziomie regionalnym – korekta wartości wskaźnika wykazywanych w latach ubiegłych, w perspektywie finansowej UE 2007-2013 realizowana była jedna kampania w ramach Poddziałania 7.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

²² Programy edukacyjne Ministerstwa Edukacji Narodowej w niewielkim stopniu odnoszą się do ekonomii społecznej, brak możliwości tworzenia programów wbrew podstawom programowym MEN

Aneks nr 1 Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Nazwa spółdzielni socjalnej	Adres spółdzielni socjalnej
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Spółdzielnia Socjalna „Elles”	ul. Łomżyńska 33 85-863 Bydgoszcz
2	Spółdzielnia Socjalna „Kreatywni”	ul. Karola Libelta 4 85-080 Bydgoszcz
3	Spółdzielnia Socjalna „Bydgoszczanka”	ul. Smoleńska 43 85-871 Bydgoszcz
4	Spółdzielnia Socjalna „Nasz Dom”	ul. GOPR 1/13 85-794 Bydgoszcz
5	Spółdzielnia Socjalna Widzących Duszą „Świąteczko”	ul. Sułkowskiego 44/7 85-642 Bydgoszcz
6	Spółdzielnia Socjalna „Radość”	ul. Gen. Fr. Kleeberga 5/1 85-791 Bydgoszcz
7	Spółdzielnia Socjalna Art Deco	ul. Długa 62 85-034 Bydgoszcz
8	Spółdzielnia Socjalna Razem Możemy Więcej	ul. Gdańska 122 85-021 Bydgoszcz
9	Spółdzielnia Socjalna Stary Arsenał <i>(spółdzielnia socjalna w likwidacji)</i>	ul. Gdańska 42 85-006 Bydgoszcz
10	Bydgoska Spółdzielnia Socjalna Solidarni <i>(spółdzielnia socjalna zawiesiła działalność)</i>	Pl. Kościeleckich 7 85-033 Bydgoszcz
11	Spółdzielnia Socjalna Nowe Miasto	ul. Kopernika 1/03 85-074 Bydgoszcz
12	Spółdzielnia Socjalna Okolica	ul. Naruszewicza 11 85-229 Bydgoszcz
13	Spółdzielnia Socjalna Black Dwarf Production	ul. 20 Stycznia 1920 r. 10/1 85-081 Bydgoszcz
MIASTO TORUŃ		
14	Spółdzielnia Socjalna „Współpraca”	ul. Przedzamcze 12 87-100 Toruń

15	Spółdzielnia Socjalna Kulturhaus	ul. Poniatowskiego 5/2 87-100 Toruń
16	Spółdzielnia Socjalna Do Usług	ul. Skłodowskiej-Curie 82-84 87-100 Toruń
MIASTO WŁOCLAWEK		
17	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Arkadia” <i>(spółdzielnia socjalna w likwidacji)</i>	ul. Plac Wolności 8/9lok. 130 87-800 Włocławek
18	Spółdzielnia Socjalna FreeWay	ul. Hutnicza 29 87-800 Włocławek
19	Spółdzielnia Socjalna „Kujawianki”	ul. Metalowa 17 87-800 Włocławek
20	Spółdzielnia Socjalna „Studio Votre”	ul. Królewiecka 3 87-800 Włocławek
POWIAT ALEKSANDROWSKI		
21	Spółdzielnia Socjalna „Spizarnia Kujawska”	ul. Wrzosowa 7 87-700 Rożno-Parcele
22	Nieszawska Spółdzielnia Socjalna Budowlani	87-730 Nieszawa
23	Spółdzielnia Socjalna Kujawianka	ul. Parkowa 3 87-700 Aleksandrów Kujawski
24	Spółdzielnia Socjalna Nieszawskie Smaki	ul. 3 Maja 11 87-730 Nieszawa
POWIAT BRODNICKI		
25	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Teodoryk”	ul. Kościelna 2 87-320 Górzno
26	Spółdzielnia Socjalna Komtur <i>(spółdzielnia socjalna zawiesiła działalność)</i>	ul. Nowa 36 87-300 Brodnica
27	Spółdzielnia Socjalna Natura	Miesiączkowo 110 87-320 Górzno
POWIAT BYDGOSKI		
28	Spółdzielnia Socjalna „Sol-Wim”	ul. 23 Stycznia 7 86-050 Solec Kujawski
29	Spółdzielnia Socjalna „Argo” <i>(spółdzielnia socjalna zawiesiła działalność)</i>	ul. Potulicka 14 86-065 Lisi Ogon
30	Spółdzielnia Socjalna Koronowianka	ul. Szosa Kotomierska 3 86-010 Koronowo
31	Spółdzielnia Socjalna Kalina	ul. Szpakowa 28 86-005 Zielonka

32	Spółdzielnia Socjalna Słomiany Dom	ul. Duńska 5 86-055 Białe Błota
POWIAT CHEŁMIŃSKI		
33	Spółdzielnia Socjalna „Od Nowa”	Brzozowo 96 86-200 Chełmno
34	Spółdzielnia Socjalna „Eko-Mat”	ul. Kamionka 3 86-200 Chełmno
35	Spółdzielnia Socjalna „3 \$Ektor”	Kosowizna 9 86-253 Kijewo Królewskie
36	Spółdzielnia Socjalna Culmen	ul. Kamionka 14 86-200 Chełmno
37	Spółdzielnia Socjalna Podgórska	ul. Rynkowa 10 86-260 Unisław
38	Unisławska Spółdzielnia Socjalna UNI-ZIEL	ul. Parkowa 20 86-260 Unisław
POWIAT GOLUBSKO-DOBRZYŃSKI		
39	Spółdzielnia Socjalna „Signum”	ul. Kilińskiego 3 87-400 Golub-Dobrzyń
40	Spółdzielnia Socjalna „Zorza”	Pl. 1000-Lecia 25 87-400 Golub-Dobrzyń
41	Spółdzielnia Socjalna Gold Serwis <i>(spółdzielnia socjalna w likwidacji)</i>	ul. Odrodzenia 8 87-410 Kowalewo Pomorskie
42	Spółdzielnia Socjalna Zbójeński Kredens	Zbójno 178A/18 87-645 Zbójno
POWIAT GRUDZIĄDZKI		
43	Spółdzielnia Socjalna „Razem”	ul. Mańkowskiego 1 87-220 Radzyń Chełmiński
44	Spółdzielnia Socjalna „Perspektywa”	ul. Dworcowa 2 86-320 Łasin
45	Nadwiślańska Spółdzielnia Socjalna Plus	Gruta 81 86-330 Gruta
POWIAT INOWROCŁAWSKI		
46	Spółdzielnia Socjalna „Korab”	ul. Św. Mikołaja 25/25 88-100 Inowrocław
47	Spółdzielnia Socjalna „Kołodziej”	ul. Rybacka 20/13 88-150 Kruszwica
48	Spółdzielnia Socjalna „Odrodzenie”	ul. Św. Mikołaja 25/25 88-100 Inowrocław

49	Usługowo – Handlowa Spółdzielnia Socjalna „Ines”	ul. Św. Mikołaja 25 88-100 Inowrocław
50	„Inowrocławska Spółdzielnia Socjalna”	Łojewo 34 A 88-100 Łojewo
51	Spółdzielnia Socjalna Rozeta	Chlewiska 19 88-133 Chlewiska
52	Spółdzielnia Socjalna Twoje Smaki	ul. Dubienka 2 88-100 Inowrocław
53	Spółdzielnia Socjalna Czakram	ul. Rybacka 5 88-150 Kruszwica
54	Spółdzielnia Socjalna ""Aktywni Tu i Teraz”	Krążkowo 21 86-060 Nowa Wieś Wielka
55	Spółdzielnia Socjalna Wigor	Łojewo 21 88-100 Inowrocław
56	Spółdzielnia Socjalna Eco Kab	ul. Dubienka 2 88-100 Inowrocław
57	Spółdzielnia Socjalna FACHOWCY	Wierzchosławice 8 88-140 Gniewkowo
58	Spółdzielnia Socjalna HELP	ul. Dubienka 2 88-100 Inowrocław
POWIAT LIPNOWSKI		
59	Spółdzielnia Socjalna Artystyczni	ul. Rapackiego 18b 87-600 Lipno
POWIAT MOGILEŃSKI		
60	Spółdzielnia Socjalna Elektro-Energia	ul. Bławaty 4 88-320 Strzelno
61	Spółdzielnia Socjalna Piekietko	Wola Kozuszkowa 55 88-324 Jeziora Wielkie
62	Markowicka Spółdzielnia Socjalna Nazaret	Markowice 5 88-320 Markowice
POWIAT NAKIELSKI		
63	Spółdzielnia Socjalna „Wspólnota”	ul. Łąkowa 7 89-115 Mroczka
64	Spółdzielnia Socjalna „IZABELA” <i>(spółdzielnia socjalna w likwidacji)</i>	Izabela 4/2 89-114 Witosław
65	Spółdzielnia Socjalna Noteć	ul. Młyńska 22 89-100 Nakło Nad Notecią

POWIAT RADZIEJOWSKI		
66	Spółdzielnia Socjalna Mix	Sadłóg 1 87-875 Sadłóg
POWIAT ŚWIECKI		
67	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Lidia”	ul. Św. Wincentego 1 86-100 Świecie
68	Spółdzielnia Socjalna Sami Pack	ul. Piaskowa 1 86-134 Górna Grupa
POWIAT TORUŃSKI		
69	Spółdzielnia Socjalna „Powrót” <i>(spółdzielnia socjalna w likwidacji)</i>	ul. Paderewskiego 11 87-140 Chełmża
70	Spółdzielnia Socjalna Łubianka	ul. Strażacka 4 87-152 Wybcz
71	Spółdzielnia Socjalna Lubiczanka	ul. Toruńska 24 87-162 Lubicz Dolny
72	Spółdzielnia Socjalna Szansa	Gen. Józefa Hallera 25 87-140 Chełmża
73	Spółdzielnia Socjalna Klub Artystyczny Cuma	ul. Bydgoska 7 87-140 Chełmża
POWIAT TUCHOLSKI		
74	Spółdzielnia Socjalna „Progres”	ul. Bydgoska 7 89-500 Tuchola
75	Spółdzielnia Socjalna „Nadzieja”	ul. Bydgoska 7 89-500 Tuchola
76	Spółdzielnia Socjalna "Borowiacki Wigor"	ul. Słoneczna 4 89-520 Gostycyn
77	Spółdzielnia Socjalna "Borowiackie Smaki"	ul. Szkolna 8 89-520 Gostycyn
POWIAT WĄBRZESKI		
78	Płużnicka Spółdzielnia Socjalna Pomocna Ekpa	Płużnica 64 87-214 Płużnica
79	Spółdzielnia Socjalna "BAZA"	ul. Podzamcze 21 87-200 Wąbrzeźno
POWIAT WŁOCŁAWSKI		
80	Spółdzielnia Socjalna "Chodecka Zieleń Gminna"	ul. Apteczna 1 87-860 Chodecz

81	Spółdzielnia Socjalna "Trans Clean"	ul. Apteczna 1 87-860 Chodecz
82	Choceńska Socjalna Spółdzielnia Budowlana	ul. Sikorskiego 12 87-850 Chocień
POWIAT ŻNIŃSKI		
83	Spółdzielnia Socjalna TV Żnin <i>(spółdzielnia socjalna w likwidacji)</i>	ul. Gnieźnieńska 38 88-400 Żnin

Na podstawie danych Krajowego Rejestru Sądowego.
Stan na 31 grudnia 2019 r.

Aneks nr 2 Przedsiębiorstwa społeczne w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Nazwa przedsiębiorstwa społecznego	Adres przedsiębiorstwa społecznego
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Spółdzielnia Socjalna Okolica	ul. Naruszewicza 11 85-229 Bydgoszcz
2	Fundacja Pro Omnis	ul. Rupniewskiego 11 85-796 Bydgoszcz
3	WORK ON Sp. z o.o.	ul. Gołębia 47/18 85-309 Bydgoszcz
4	Stowarzyszenie GET UP	ul. Adama Drzymały Siedleckiego 28 85-857 Bydgoszcz
5	Fundacja Nowa Sztuka Wet Music	ul. Gdańska 35/22 85-006 Bydgoszcz
6	Refabryka Sp. z o.o.	ul. Długa 62/2 85-034 Bydgoszcz
7	Stowarzyszenie Bydgoskie Kajaki	ul. Żeglarska 79 85-529 Bydgoszcz
8	Spółdzielnia Socjalna "ART DECO"	ul. Poznańska 12 85-129 Bydgoszcz
9	Fundacja Sztukateria	ul. Marcinkowskiego 22 85-056 Bydgoszcz
10	Spółdzielnia Socjalna "SŁOMIANY DOM	ul. Bydgoskiego Batalionu Obrony Narodowej 4/20, 85-852 Bydgoszcz
MIASTO GRUDZIĄDZ		
11	Niepubliczne Przedszkole Integracyjne Zgromadzenia Sióstr Św. Elżbiety	ul. Mikołaja z Ryńska 9/15 86-300 Grudziądz
12	Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego im. Dzieciątka Jezus	ul. Chełmińska 77 86-300 Grudziądz
MIASTO TORUŃ		
13	Magnolia Domy Non Profit Sp. z o.o.	ul. Dworcowa 5/57 87-100 Toruń

14	Fundacja Wolna Wiśła	ul. Stanisława Wyspiańskiego 32/1 87-100 Toruń
15	Jak z Obrazka Non Profit Sp. z o.o.	ul. Radiowa 32 87-100 Toruń
16	Fundacja Zdrowego Życia	ul. Poznańska 3a/2 87-100 Toruń
17	Catering Serwis Spółka Non Profit Sp. z o.o.	ul. Żwirki i Wigury 45/12 87-100 Toruń
18	Fundacja Studio M6	ul. Mostowa 6 87-101 Toruń
POWIAT ALEKSANDROWSKI		
19	Spółdzielnia Socjalna "SPIŻARNIA KUJAWSKA"	ul. Wrzosowa 7 87-700 Rożno Parcele
POWIAT BYDGOSKI		
20	Spółdzielnia Socjalna Koronowianka	ul. Szosa Kotomierska 3 86-010 Koronowo
21	Akademia Umiejętności Sp. z o.o.	ul. Brzozowa 15 86-005 Białe Błota
22	Spółdzielnia Socjalna "Aktywni Tu i Teraz"	Krażkowo 21 86-060 Nowa Wieś Wielka
POWIAT CHEŁMIŃSKI		
23	Unistawska Spółdzielnia Socjalna UNI-ZIEL	ul. Parkowa 20 86-260 Unisław
POWIAT GOLUBSKO-DOBZYŃSKI		
24	Fundacja Nocy i Dni	Płonne 77 87-404 Radomin
POWIAT GRUDZIĄDZKI		
25	Spółdzielnia Socjalna „Perspektywa”	ul. Dworcowa 2 86-320 Łasin
26	VICTUS Sp. z o.o.	ul. Dworcowa 2 86-320 Łasin
POWIAT INOWROCŁAWSKI		
27	Spółdzielnia Socjalna Twoje Smaki	ul. Dubienka 2 88-100 Inowrocław
28	Spółdzielnia Socjalna HELP	ul. Dubienka 2 88-100 Inowrocław
29	TURALS Sp. z o.o.	ul. Dworcowa 34 88-100 Inowrocław

30	SNP Sp. z o.o.	ul. Dubienka 2 88-100 Inowrocław
31	Spółdzielnia Socjalna Eco Kab	ul. Dubienka 2 88-100 Inowrocław
32	IPM Sp. z o.o	ul. Toruńska 59 88-100 Inowrocław
33	MED - SEARCH Badania Kliniczne Non Profit Sp. z o.o.	ul. Dworcowa 8 88-100 Inowrocław
34	Spółdzielnia Socjalna Wigor	Łojewo 21 88-100 Inowrocław
35	Spółdzielnia Socjalna FACHOWCY	Wierzchosławice 8 88-140 Gniewkowo
36	Olivio Sp. z o.o.	ul. Dubienka 2 88-100 Inowrocław
37	Fundacja Hodowców Polskiej Białej Gęsi	Wróble 37 88-153Kruszwica
38	Fundacja Vita et Natura	ul. Alejnika 4/70 88-100 Inowrocław
39	Bedor Sp. z o.o.	ul. Podgórna 5 88-180Złotniki Kujawskie
POWIAT MOGILEŃSKI		
40	Spółdzielnia Socjalna Piekietko	Wola Kożuszkowa 55 88-324 Jeziora Wielkie
POWIAT NAKIELSKI		
41	BBTEL Sp. z o.o.	ul. Leszczynowa 4 89-203Rynarzewo
POWIAT RADZIEJOWSKI		
42	DAWBUD Sp. z o.o.	ul. Topolowa 7 88-230Piotrków Kujawski
43	Fundacja Biesiadne Zacisze	Wola Skarbkowa 36 88-220Osiecin
POWIAT SĘPOLEŃSKI		
44	Stowarzyszenie "BAŹ AKTYWNY"	ul. Dworcowa 1 89-430Kamień Krajeński
45	Stowarzyszenie Klinika Jeździecka	Lubcza 49A 89-422 Sypniewo
POWIAT ŚWIECKI		

46	Fundacja Makowo	ul. Mickiewicza 27 86-100 Świecie
47	Fundacja Toskania Kociewska	Bochlin 71 86-170Nowe
48	Fundacja Aktywizacji i Integracji	ul. Kościuszki 2 86-170 Nowe
POWIAT TUCHOLSKI		
49	Spółdzielnia Socjalna "Borowiacki Wigor"	ul. Słoneczna 4 89-520 Gostycyn
50	Spółdzielnia Socjalna „Progres”	ul. Bydgoska 7 89-500 Tuchola
51	Przedsiębiorstwo Społeczne GÓRNICZA WIOSKA Sp. z o.o.	ul. Świerkowa 11 89-520 Piła
52	Spółdzielnia Socjalna "Borowiackie Smaki"	ul. Szkolna 8 89-520 Gostycyn
POWIAT WĄBRZESKI		
53	Spółdzielnia Socjalna "BAZA"	ul. Podzamcze 21 87-200 Wąbrzeźno
54	Fundacja Zielona Dolina	Łopatki Polskie 8 87-222Książki
55	Stowarzyszenie Szczuplińskie Żurawie	Szczuplinki 11 87-222Książki
56	Fundacja Rozwijalnia	ul. Jasna 9 87-200 Wąbrzeźno
57	Fundacja Jedno Słońce	Ostrowo 23 87-214 Płużnica
POWIAT WŁOCŁAWSKI		
58	Spółdzielnia Socjalna TRANS-CLEAN	ul. Apeeczna 1 87-860 Chodecz
59	Spółdzielnia Socjalna Chodecka Zieleń Gminna	ul. Apeeczna 1 87-860 Chodecz

Na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
Stan na dzień 31 grudnia 2019 r.

Aneks nr 3 Centra integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Instytucja tworząca centrum integracji społecznej	Nazwa i adres siedziby centrum integracji społecznej
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia ul. Smoleńska 43 85-871 Bydgoszcz
MIASTO TORUŃ		
2	Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne CISTORw Toruniu	Centrum Integracji Społecznej ul. Stokrotkowa 22 87-100 Toruń
POWIAT GRUDZIĄZKI		
2	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński <i>(CIS zawiesił działalność, jednak nie został wykreślony z rejestru)²³</i>	Centrum Integracji Społecznej w Szumiłowie Gm. Radzyń Chełmiński 87-220 Szumiłowo 13
POWIAT INOWROCŁAWSKI		
4	Wójt Gminy Inowrocław	Centrum Integracji Społecznej w Łojewie Łojewo21 88–100 Inowrocław

Na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy.
Stan na dzień 31 grudnia 2019 r.

²³ Informacja na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim za rok 2019”

Aneks nr 4 Kluby integracji społecznej w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Nazwa i adres podmiotu prowadzącego klub integracji społecznej	Nazwa i adres siedziby klubu integracji społecznej
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Fundacja „WIATRAK” ul. Bołtucia 7 85-796 Bydgoszcz	Klub Integracji Społecznej „WIATRAK” ul. Kleeberga 2 85-791 Bydgoszcz
MIASTO GRUDZIĄDZ		
2	Grudziądzkie Centrum Caritas im. Błogosławionej Juty ul. Klasztorna 6 86-300 Grudziądz	Klub Integracji Społecznej „Grudziądzkie Centrum Caritas” ul. Klasztorna 6 86-300 Grudziądz
3	Grudziądzkie Centrum Edukacji AbAk s.c. Iwona Najorke, Sebastian Dróbka	Klub Integracji Społecznej w Grudziądzu ul. Waryńskiego 104 86-300 Grudziądz
MIASTO TORUŃ		
4	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu ul. Konstytucji 3-go Maja 40c 87-100 Toruń	Klub Integracji Społecznej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Toruniu ul. Konstytucji 3-go Maja 40c 87-100 Toruń
MIASTO WŁOCŁAWEK		
5	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku ul. Kościuszki 26 87-800 Włocławek	Klub Integracji Społecznej we Włocławku ul. Okrzei 61 87-800 Włocławek
POWIAT BYDGOSKI		
6	Towarzystwo Rozwoju Gminy Dobrcz ul. Długa 50 86-022 Dobrcz	Klub Integracji Społecznej w Dobrczu ul. Nad Torem 86-022 Kotomierz
POWIAT GOLUBSKO-DOBRZYŃSKI		

7	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu–Dobrzyniu ul. Plac Tysiąclecia 22/a 87-400 Golub-Dobrzyń	Klub Integracji Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu ul. Plac Tysiąclecia 22/a 87-400 Golub-Dobrzyń
8	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Toruniu ul. Gagarina 34/36 87-100 Toruń	Klub Integracji „Aktywni i samodzielni” ul. Odrodzenia 2 87-410 Kowalewo Pomorskie
POWIAT GRUDZIĄZKI		
9	Rada Gminy Świecie nad Osą Świecie nad Osą 2 86-341 Świecie nad Osą	Klub Integracji Społecznej w Świeciu nad Osą Świecie nad Osą 2 86-341 Świecie nad Osą
POWIAT INOWROCŁAWSKI		
10	Fundacja Ekspert – Kujawy ul. Dworcowa 65 88-100 Inowrocław	Klub Integracji Społecznej Fundacji Ekspert – Kujawy w Inowrocławiu ul. Dworcowa 65 88-100 Inowrocław
11	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Inowrocławiu ul. Św. Ducha 90 88-100 Inowrocław	Klub Integracji Społecznej „Aktywni w Klubie” ul. Św. Ducha 90 88-100 Inowrocław
POWIAT NAKIELSKI		
12	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią ul. Ks. P. Skargi 2 89-100 Nakło nad Notecią	Klub Integracji Społecznej w Nakle nad Notecią ul. Ks. P. Skargi 2 89-100 Nakło nad Notecią
POWIAT SĘPOLEŃSKI		
13	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku ul. Mickiewicza 22A 89-410 Więcbork	Klub Integracji Społecznej w Więcborku ul. Mickiewicza 22A 89-410 Więcbork
14	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim ul. Szkolna 8 89-400 Sępólno Krajeńskie	Klub Integracji Społecznej w Sępólnie Krajeńskim ul. Szkolna 8 89-400 Sępólno Krajeńskie
POWIAT TORUŃSKI		
15	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu ul. Toruńska 56 87-162 Lubicz	Klub Integracji Społecznej „Nad Drwęcą” ul. Toruńska 56 87-162 Lubicz

POWIAT TUCHOLSKI		
16	Urząd Gminy Cekcyn ul. Szkolna 2 89-511 Cekcyn	Klub Integracji Społecznej w Cekcynie ul. Szkolna 2 89-511 Cekcyn
17	Rada Gminy Gostycyn ul. Bydgoska 8 89-520 Gostycyn	Klub Integracji Społecznej w Gostycynie ul. Sępoleńska 12/a 89-520 Gostycyn
18	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kęsowie ul. Główna 19 89-506 Kęsowo	Klub Integracji Społecznej w Kęsowie ul. Główna 19 89-506 Kęsowo
19	Rada Gminy Lubiewo ul. Hallera 9 89-526 Lubiewo	Klub Integracji Społecznej w Lubiewie ul. Hallera 9 89-526 Lubiewo
20	Rada Gminy w Śliwicach ul. Ks. dr. Sychowskiego 30 89-530 Śliwice	Klub Integracji Społecznej w Śliwicach ul. Ks. dr. Sychowskiego 30 89-530 Śliwice
POWIAT ŻNIŃSKI		
21	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gąsawie ul. Żnińska 19 88-410 Gąsawa	Klub Integracji Społecznej w Gąsawie ul. Żnińska 19 88-410 Gąsawa

Na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszcy.
Stan na dzień 31 grudnia 2019 r.

Aneks nr 5 Zakłady aktywności zawodowej w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Podmiot tworzący zakład aktywności zawodowej	Adres siedziby zakładu aktywności zawodowej
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Miasto Bydgoszcz ul. Jezuicka 1 85-102 Bydgoszcz	Zakład Aktywności Zawodowej w Bydgoszczy ul. Ludwikowo 3, 85-502 Bydgoszcz
MIASTO WŁOCŁAWEK		
2	Gmina Miasto Włocławek Zielony Rynek 11/13 87-800 Włocławek	Zakład Aktywności Zawodowej we Włocławku ul. Łęgska 20, 87-800 Włocławek
POWIAT BRODNICKI		
3	Powiat Brodnicki ul. Kamionka 18 87-300 Brodnica	Zakład Aktywności Zawodowej w Brodnicy ul. Kamionka 24, 87-300 Brodnica
POWIAT BYDGOSKI		
4	Gmina Białe Błota ul. Szubińska 7 86-005 Białe Błota	Zakład Aktywności Zawodowej „Ośrodek Sportu i Rehabilitacji” ul. Centralna 27A, 86-005 Białe Błota
POWIAT CHEŁMIŃSKI		
5	Gmina Lisewo ul. Chełmińska 2 86-230 Lisewo	Zakład Aktywności Zawodowej w Drzonowie Drzonowo, 86-230 Lisewo
POWIAT MOGILEŃSKI		
6	Gmina Strzelno ul. J. Cieślęwicza 2 88-320 Strzelno	Zakład Aktywności Zawodowej w Przyjezierzu ul. Świerkowa 13/1, 88-324 Jeziora Wielkie
POWIAT RADZIEJOWSKI		
7	Powiat Radziejowski ul. Kościuszki 17 87-200 Radziejów	Zakład Aktywności Zawodowej w Radziejowie ul. Kościuszki 58, 88-200 Radziejów

POWIAT TUCHOLSKI		
8	Powiat Tucholski ul. Poczтовая 7 89-500 Tuchola	Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi ul. Świecka 89a, 89-500 Tuchola
POWIAT WĄBRZESKI		
9	Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski ul. Matejki 18 87-200 Wąbrzeźno	Zakład Aktywności Zawodowej w Wąbrzeźnie ul. Sportowa 10, 87-200 Wąbrzeźno

Na podstawie danych Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy.
Stan na dzień 31 grudnia 2019 r.

Aneks nr 6 Warsztaty terapii zajęciowej w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	Nazwa i adres jednostki organizacyjnej warsztaty terapii zajęciowej	Nazwa i adres siedziby warsztatu terapii zajęciowej
MIASTO BYDGOSZCZ		
1	Caritas Diecezji Bydgoskiej ul. Cienista 2 85-817 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Tęcza” AL. Planu 6 Letniego 37 85-806 Bydgoszcz
2	Liga Kobiet Polskich Kujawsko Pomorski Oddział Wojewódzki ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Modrzew” ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz
3	Fundacja „Wiatrak” ul. Bołtucia 5 85-791 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Wiatrak” ul. J. Porazińskiej 9 85-792 Bydgoszcz
4	Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy ul. Pl. Kościeleckich 6 85-033 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Biały Domek” ul. Toruńska 28 85-023 Bydgoszcz
5	Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Dzieciom i ich Rodzinom "Przystań" ul. Noakowskiego 4 85-804 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Przystań” ul. Noakowskiego 4/1 85-804 Bydgoszcz
6	Polski Związek Niewidomych Okręg Kujawsko – Pomorski ul. Powst. Wlkp. 33 85-090 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Mega – Art” ul. Stawowa 1 85-323 Bydgoszcz
7	Polski Związek Niewidomych Okręg Kujawsko – Pomorski ul. Powst. Wlkp. 33 85-090 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Victoria” ul. Bernardyńska 3 85-029 Bydgoszcz
MIASTO GRUDZIĄDZ		
8	Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „TO-MY” ul. Śniadeckich 21/22 86-300 Grudziądz	Warsztat Terapii Zajęciowej Kochanowskiego 11-13 86-300 Grudziądz

MIASTO TORUŃ		
9	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „ARKADIA” ul. Młyńska 2-4 87-100 Toruń	Warsztat Terapii Zajęciowej „ARKADIA” ul. M. Skłodowskiej-Curie 80C 87-100 Toruń
10	Polski Związek Niewidomych ul. Konwiktorska 9 00-216 Warszawa	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Mickiewicza 61 87-100 Toruń
11	Fundacja Brata Alberta Radwanowice 1 32-064 Rudawa	Warsztat Terapii Zajęciowej „BRATANKI” ul. Rydygiera 23 87-100 Toruń
MIASTO WŁOCŁAWEK		
12	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy ul. Kaliska 1 87-800 Włocławek	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Wiejska 14 87-800 Włocławek
13	Polski Związek Niewidomych Zarząd Główny ul. Konwiktorska 9 00-216 Warszawa	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Łazienna 6 87-800 Włocławek
POWIAT ALEKSANDROWSKI		
14	Gmina Miejska Aleksandrów Kujawski ul. Słowackiego 8 87-700 Aleksandrów Kujawski	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Wojska Polskiego 21 87-700 Aleksandrów Kujawski
15	Fundacja im. Brata Alberta Zarząd Krajowy Radwanowice 1 32-064 Rudawa	Warsztat Terapii Zajęciowej „Karczemka” ul. Szlak Bursztynowy 87, Otłoczyn 87-700 Aleksandrów Kujawski
POWIAT BRODNICKI		
16	Towarzystwo Rodziców Dzieci Specjalnej Troski ul. Wyspiańskiego 13 87-300 Brodnica	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Wyspiańskiego 13 87-300 Brodnica
POWIAT BYDGOSKI		
17	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. 29 Listopada 12 86-050 Solec Kujawski	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. 23 Stycznia 17C 86-050 Solec Kujawski

18	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Betonowa 1A 86-005 Białe Błota	Warsztaty Terapii Zajęciowej "DĄB" ul. Szubińska 87D 86-005 Białe Błota
POWIAT CHEŁMIŃSKI		
19	Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom Pl. Rydygiera 1 86-200 Chełmno	Warsztaty Terapii Zajęciowej Pl. Rydygiera 1 86-200 Chełmno
POWIAT GOLUBSKO-DOBZYŃSKI		
20	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy ul. Gagarina 34/36 87-100 Toruń	Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Odrodzenia 2 87-410 Kowalewo Pomorskie
POWIAT GRUDZIĄDZKI		
21	Fundacja " Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych" ul. Dworcowa 2 86-320 Łasin	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Dworcowa 2 86-320 Łasin
22	Stowarzyszenie „ Uśmiech” w Grucie Gruta 1 86-330 Mełno	Warsztat Terapii Zajęciowej w Grucie Gruta 1 86-330 Mełno
POWIAT INOWROCŁAWSKI		
23	Stowarzyszenie Pomocy Upośledzonych Umysłowo ul. E. Plater 3 88-100 Inowrocław	Warsztat Terapii Zajęciowej "Razem" ul. E. Plater 3 88-100 Inowrocław
POWIAT LIPNOWSKI		
24	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci ul. Kaliska 1 87-800 Włocławek	Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Wojska Polskiego 8 87- 600 Lipno
POWIAT MOGILEŃSKI		
25	CARITAS Archidiecezji Gnieźnieńskiej Os. Orła Białego 20 62-200 Gniezno	Warsztat Terapii Zajęciowej „Radosne Serca” Bielice 88-330 Gębice
POWIAT NAKIELSKI		
26	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Powiatowy w Nakle n. Notecią ul. Parkowa 8 89-100 Nakło nad Notecią	Warsztat Terapii Zajęciowej „Pod Dębem” ul. Parkowa 8 89-100 Nakło n. Notecią

27	Liga Kobiet Polskich Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki w Bydgoszczy ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Pelikan” ul. Sportowa 2a 89-200 Szubin
28	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci KPOR ul. Gagarina 34/36 87-100 Toruń	Warsztat Terapii Zajęciowej „Nasz Dom” Pl. Wolności 5 89-115 Mrocza
POWIAT RADZIEJOWSKI		
29	Miasto i Gmina Piotrków Kujawski ul. Kościelna 1 88-230 Piotrków Kujawski	Warsztaty Terapii Zajęciowej Nowa Wieś 28A 88-230 Piotrków Kujawski
POWIAT RYPIŃSKI		
30	Liga Kobiet Polskich Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki w Bydgoszczy ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „Nadzieja” ul. Strażacka 1 87-500 Rypin
POWIAT SĘPOLEŃSKI		
31	Stowarzyszenie „Dorośli Dzieciom” w Sępólnie Krajeńskim ul. Szkolna 8/7 89-400 Sępólno Krajeńskie	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Plac Wolności 2a 89-400 Sępólno Krajeńskie
POWIAT ŚWIECKI		
32	Towarzystwo Wspierania Osób Niepełnosprawnych ul. Nadbrzeżna 2A 86-100 Świecie	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Nadbrzeżna 2A 86-100 Świecie
33	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko-Gminny w Nowem Pl. Św. Rocha 5 86-170 Nowe	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Myśliwska 1A 86-170 Nowe
POWIAT TUCHOLSKI		
34	Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski ul. Poczтовая 7d 89-500 Tuchola	Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Przemysłowa 2 89-500 Tuchola

POWIAT WĄBRZESKI		
35	Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski ul. Matejki 18 87-200 Wąbrzeźno	Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Matejki 18 87-200 Wąbrzeźno
POWIAT ŻNIŃSKI		
36	Liga Kobiet Polskich Kujawsko Pomorski Oddział Wojewódzki w Bydgoszczy ul. Modrzewiowa 6 85-631 Bydgoszcz	Warsztat Terapii Zajęciowej „PROMYK” ul. Szpitalna 32 88-400 Żnin

Na podstawie danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
Stan na dzień 31 grudnia 2019 r.

Aneks nr 7 Podmioty wyróżnione Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” w województwie kujawsko-pomorskim

LP.	podmiot	lokalizacja	wyróżniony produkt / usługa
MIASTO BYDGOSZCZ			
1	Fundacja Pro Omnis	Bydgoszcz	1. posiłki dedykowane osobom ze szczególnymi wymaganiami związanymi ze stanem zdrowia bądź z wiekiem oraz catering instytucjonalny 2. posiłki dedykowane dzieciom: catering dziecięcy w żłobkach, przedszkolach oraz indywidualny*
2	Zakład Aktywności Zawodowej	Bydgoszcz	usługi druku wielkoformatowego, druku offsetowego z obróbką introligatorską, druku cyfrowego oraz projektowania, składu i łamania tekstu do druku
3	Spółdzielnia Socjalna „Nasz Dom”	Bydgoszcz	kompleksowe usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku domowym oraz prowadzenie Dziennego Domu Pobytu
4	WORK-ON Studio Sp. z o.o.*	Bydgoszcz	Marka OSW Creative – usługi programistyczne na godziny i Marka PrivSocial – prowadzenie komunikacji w social-media
MIASTO GRUDZIĄDZ			
5	Grudziądzkie Centrum Ekonomii Społecznej POMOST	Grudziądz	usługi cateringowe
MIASTO TORUŃ			
6	Fundacja Zdrowego Życia	Toruń	Chwast Prast Vegetarian Bistro, majonez pokrzywowo-czosnkowy, ketchup z dyni*
7	Catering Serwis Spółka Non Profit Sp. z o.o.*	Toruń	Kluskiszarepokujawsku.
POWIAT ALEKSANDROWSKI			
8	Spółdzielnia Socjalna Spiżarnia Kujawska	Różno Parcele	obiady tradycyjne związane z Kujawami
POWIATBRODNICKI			

9	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Teodoryk”	Górzno	Górzno Park Linowy
10	Wioska Mydlarska Sp. z o.o.	Fiałki	warsztaty w Wiosce Mydlarskiej*
POWIAT BYDGOSKI			
11	Spółdzielnia Socjalna Koronowianka*	Koronowo	1.usługa związana z obsługą miejsc parkingowych 2. usługi pielęgnacji i utrzymania zieleni oraz usługi brukarskie 3. pomoc społeczna bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych w organizacji życia codziennego*
12	Zakład Aktywności Zawodowej "Ośrodek Sportu i Rehabilitacji" w Białych Błotach	Białe Błota	działalność w zakresie usług reklamowych*
POWIAT CHEŁMIŃSKI			
13	Unisławska Spółdzielnia Socjalna UNI-ZIEL *	Unisław	usługi: porządkowe, remontowo-budowlane, w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej oraz szkoleniowych, organizacji wizyt studyjnych
POWIAT GOLUBSKO-DOBZYŃSKI			
14	Fundacja Rozwoju Osób Niepełnosprawnych "POMAGAM"	Antoniewo	niepubliczne przedszkole terapeutyczne dla dzieci w wieku 3 -9 lat z niepełnosprawnościami*
POWIAT GRUDZIĄDZKI			
15	Spółdzielnia Socjalna "Perspektywa"	Łasin	usługi sprzątające zewnętrzne, drobne roboty budowlane oraz organizacja wizyt studyjnych, konferencji, spotkań rodzinnych i towarzyskich
POWIAT INOWROCŁAWSKI			
16	Centrum Integracji Społecznej	Łojewo	1. wyroby i usługi cateringowe warsztatu gastronomicznego 2. usługa „Przystanek Łojewo”
17	Spółdzielnia Socjalna „Twoje smaki”	Inowrocław	usługi cateringowe i obiady abonamentowe

18	Fundacja Hodowców Polskiej Białej Gęsi*	Wróble	1. Gęś Burger 2. haft komputerowy
19	Spółdzielnia Socjalna WIGOR	Łojewo	kompleksowe prowadzenie Dziennego Domu Senior +*
20	Inowrocławskie Przedsiębiorstwo Meblowe Sp. z o.o. *	Inowrocław	meble łazienkowe, meble sklepowe i biurowe oraz użyteczności publicznej
POWIAT MOGILEŃSKI			
21	Zakład Aktywności Zawodowej w Przyjezierzu*	Przyjezierze	1. usługa gastronomiczna i noclegowa 2. usługi pralnicze oraz usługi rehabilitacyjne
POWIAT NAKIELSKI			
22	Spółdzielnia Socjalna „Wspólnota”	Mrocza	prace przy terenach zielenionych oraz sprzątanie pobudowlane i sprzątanie obiektów sportowych
23	Fundacja Vita et Natura*	Kcynia	Zioła i suplementy diety poprawiające stan zdrowia i wpływające pozytywnie na jego kondycję, sprzedawane przez organizację pod własną marką, zapakowane w ekologiczne i przyjazne środowisku opakowania: czystek, ostropest mielony, ostropest ziarno, len złoty, len brązowy, czosnek niedźwiedzi, sól kłodawska drobna, sól kłodawska gruba, młody jęczmień, ksylitol, erytrytol, kasza jagłana, błonnik witalny, babka płesznik, babka jajowata, nasiona chia, jagody goji, orzechy nerkowca, dynia łuskana, sól himalajska drobna, sól himalajska gruba.
POWIAT ŚWIECKI			
24	Fundacja Aktywizacji i Integracji	Nowe	usługi sprzątające, a także produkty rękodzielnicze grawerowane
POWIAT TORUŃSKI			
25	Spółdzielnia Socjalna „Lubiczanka”	Lubicz Dolny	1. usługa pocztowa i reklamowa 2. usługi ogrodnicze
POWIAT TUCHOLSKI			

26	Zakład Aktywności Zawodowej	Tuchola	1. usługi gastronomiczne, hotelowe oraz prowadzenie placu zabaw dla dzieci 2. usługi prowadzenia pola biwakowego wraz z kawiarnią o nazwie „Na kłafkach” w Świcie
27	Spółdzielnia Socjalna "Borowiacki Wigor"	Gostycyn	usługi gastronomiczne w placówce i catering, usługi fizjoterapeutyczne, usługi w ramach pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku*
28	Spółdzielnia Socjalna „Borowiackie Smaki”*	Cekcyn	usługi: gastronomiczna i cateringowa
29	Spółdzielnia Socjalna PROGRES*	Tuchola	pozaszkolne formy edukacji, pomoc bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych, działalność wspomagająca edukację

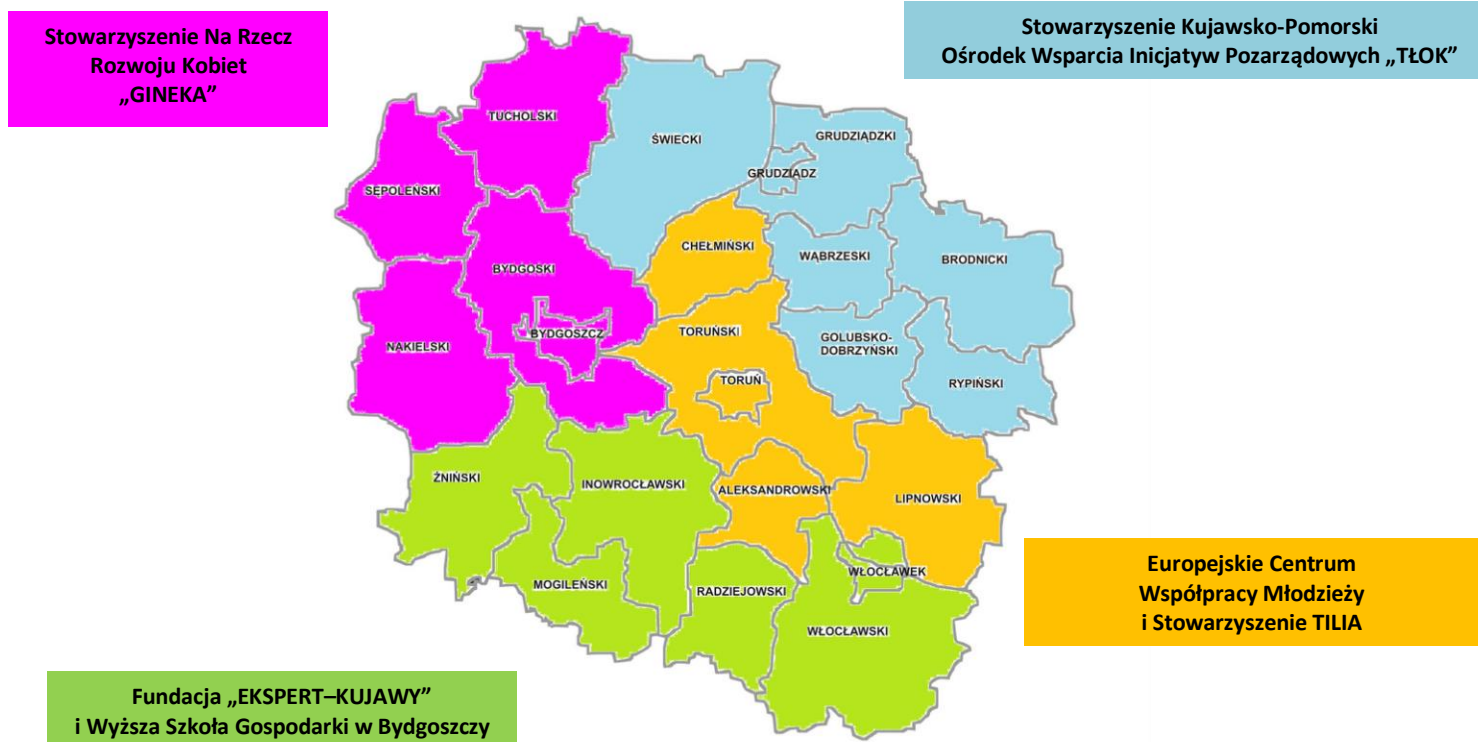
*podmioty i produkty/usługi wyróżnione w 2019 r.

Na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu
Stan na dzień 31 grudnia 2019r.

Aneks nr 8 Baza OWES

Infrastrukturalne wsparcie ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r.

- projekty w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020 /Poddziałanie 9.4.1/

- **SUBREGION 1** (powiaty: tucholski, nakielski, sępoleński, bydgoski, m. Bydgoszcz)
Beneficjent: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA
Tytuł projektu: Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej IV
Okres realizacji projektu: 01.06.2016 – 30.09.2019
Tytuł projektu: Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej V
Okres realizacji projektu: 01.07.2019 – 30.06.2023
- **SUBREGION 2** (powiaty: chełmiński, toruński, m. Toruń, aleksandrowski, lipnowski)
Beneficjent: Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenie TILIA
Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu
Okres realizacji projektu: 01.06.2016 – 30.09.2019
Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu
Okres realizacji projektu: 01.10.2019 – 30.09.2022
- **SUBREGION 3** (powiaty: świecki, grudziądzki, m. Grudziądz, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński, rypiński)
Beneficjent: Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych TŁOK
Tytuł projektu: OWES TŁOK
Okres realizacji projektu: 01.09.2016 – 30.09.2019
Tytuł projektu: OWES TŁOK 2
Okres realizacji projektu: 01.06.2019 – 30.06.2023

- **SUBREGION 4** (powiaty: żniński, mogileński, inowrocławski, radziejowski, włocławski, m. Włocławek)
Beneficjent: Fundacja Ekspert-Kujawy z Inowrocławia i Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy.
Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
Okres realizacji projektu: 01.07.2016 – 30.09.2019
Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej II edycja
Okres realizacji projektu: 01.07.2019 – 30.06.2023

Aneks nr 9 Skład osobowy Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej

Skład Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej²⁴:

- 1) przedstawiciele strony samorządowej:
 - a) **Krystyna Żejmo-Wysocka, Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu - PRZEWODNICZĄCA Komitetu**
 - b) Piotr Całbecki, Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego - przedstawiciel Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
 - c) Adam Szponka, Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu,
 - d) Michał Heller, Zastępca Dyrektora Departamentu Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu,
 - e) Rafał Modrzewski, Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu,
 - f) Sylwia Tubielewicz-Olejek, Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu,
 - g) Karolina Kluth, przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu,
 - h) Domicela Kopaczewska, Zastępca Prezydenta Miasta Włocławek – przedstawiciel Konwentu Prezydentów Miast Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
 - i) Tadeusz Kacprzak, Wójt Gminy Inowrocław – przedstawiciel Konwentu Wójtów Gmin Wiejskich Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
 - j) Krzysztof Chodubski, Burmistrz Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński – przedstawiciel Konwentu Burmistrzów Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
 - k) Zdzisław Gamański, Starosta Chełmiński – przedstawiciel Konwentu Starostów Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
 - l) Anna Toby, Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi – przedstawiciel Konwentu Dyrektorów i Kierowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie,
 - m) Jarosław Bochenek, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Toruniu,
 - n) Ewa Tadrowska, Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią – przedstawiciel Konwentu Ośrodków Pomocy Społecznej województwa kujawsko-pomorskiego;
- 2) przedstawiciele środowiska ekonomii społecznej z regionu:
 - a) **Ewa Kwiesielewicz-Szyska, przedstawiciel Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej prowadzonego Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych „Tłok” – WICEPRZEWODNICZĄCA Komitetu,**

²⁴Zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2019 roku. (Na podstawie Uchwał Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego: nr 53/1936/15 z dnia 30.12.2015 r. w sprawie określenia składu osobowego Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej, oraz uchwał zmieniających : nr 53/1937/15 z dnia 30.12.2015 r., nr 19/591/16 z dnia 11.05.2016 r., nr 41/1624/16 z dnia 19.10.2016 r., nr 21/959/17 z dnia 31 maja 2017 r., nr 45/2025/17 z dnia 8 listopada 2017 r., nr 18/812/18 z dnia 9 maja 2018 r. oraz nr 10/380/19 z dnia 13 marca 2019 r.)

- b) Sławomir Bakalarz, przedstawiciel Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu prowadzonego przez Europejskie Centrum Współpracy Młodzieży i Stowarzyszenie Tilia,
 - c) Grażyna Burdzy, przedstawiciel Ośrodka Wspierania Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet GINEKA,
 - d) Jarosław Napierała, przedstawiciel Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Fundację Ekspert-Kujawy oraz Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy,
 - e) Małgorzata Kowalska, Dyrektor CISTOR Stowarzyszenia Partnerstwo Społeczne – przedstawiciel instytucji zatrudnienia socjalnego – CIS,
 - f) Joanna Danicka, Zastępca Dyrektora CISTOR Stowarzyszenia Partnerstwo Społeczne – przedstawiciel instytucji zatrudnienia socjalnego – KIS,
 - g) Katarzyna Lubańska, Dyrektor Zakładu Aktywności Zawodowej w Drzonowie – przedstawiciel instytucji reintegracji społeczno-zawodowej – ZAZ,
 - h) Alicja Urbaniak, Kierownik WTZ "RAZEM" przy Stowarzyszeniu Pomocy Upośledzonym Umysłowo w Inowrocławiu – przedstawiciel instytucji reintegracji społeczno-zawodowej – WTZ,
 - i) Paweł Chudek, Prezes Spółdzielni Socjalnej CULMEN – przedstawiciel spółdzielni socjalnych,
 - j) Katarzyna Lipowiec, Kierownik Biura Lokalnej Grupy Działania „Gminy Powiatu Świeckiego” - przedstawiciel Lokalnych Grup Działania,
 - k) Dorota Pronobis, przedstawiciel Sejmiku Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
 - l) Karol Gutsze, przedstawiciel Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- 3) przedstawiciele środowiska nauki i biznesu:
- a) dr Wojciech Goszczyński, przedstawiciel Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu,
 - b) dr Jolanta Laskowska, Zastępca Dyrektora Instytutu Prawa, Administracji i Zarządzania Wydziału Administracji i Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy,
 - c) Janusz Pucek, Dyrektor Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.,
 - d) Hanna Łowicka, Dyrektor Biura Związku Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych w Bydgoszczy Sejmik Gospodarczy Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
 - e) Roman Rogalski, przedstawiciel Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego.

Aneks nr 10 Informacja o Międzynarodowym Forum Ekonomii Społecznej (X Kujawsko-Pomorskim Forum Ekonomii Społecznej)

EKONOMIA SPOŁECZNA NA ŚWIECIE - WYSTĄPIENIA GOŚCI SPECJALNYCH:

- **Ander Etxeberria**, Kooperatywa Spółdzielcza Mondragón /Hiszpania/
- **Antonio Martínez** oraz **María José Vivar**, Stowarzyszenie Przedsiębiorstw Ekonomii Społecznej Regionu Nawarra – ANEL /Hiszpania/
- **Angel Tellechea Goyena**, Konsul Honorowy RP w Pampelunie /Hiszpania/
- **Grzegorz Drozd**, przedstawiciel Dyrekcji Generalnej Komisji Europejskiej ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP /Bruksela, Belgia/

EKONOMIA SPOŁECZNA W POLSCE - WYSTĄPIENIA GOŚCI SPECJALNYCH:

- *Niemżliwe to tylko wymówka. Jak przekraczać własne granice* - **Jan Mela** - Prezes Fundacji „Poza Horyzonty” - podróżnik i działacz społeczny. Najmłodszy w historii i pierwszy niepełnosprawny zdobywca obydwu biegunów w ciągu jednego roku.
- *Moje otwarcie na innych* - **Maciej Orłoś** - dziennikarz nowych mediów, influencer, działacz społeczny, twórca autorskiego programu YouTube

PANEL „Dobra inwestycja. O zatrudnieniu osób z niepełnosprawnością”

- **Rafał Dziurla** - Polska Unia Zatrudnienia Wspomaganego
- **Agnieszka Wójcik** - Stowarzyszenie „Otwarte Drzwi”
- **Jan Młynarczyk** - Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Arkadia”
- **Jan Mela** - Fundacja „Poza Horyzonty”
- **Łukasz Broniszewski** - Fundacja STABILO

GALA WYRÓŻNIENÍ

- *Wyróżnienia Specjalne Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego za szczególne zaangażowanie w rozwój ekonomii społecznej w regionie, a także na arenie międzynarodowej:*

- **Angel Tellechea Goyena** – Konsul Honorowy RP w Pampelunie;
- Kooperatywa Spółdzielcza **Mondragón Corporacion Cooperativa**;
- Stowarzyszenie Przedsiębiorstw Ekonomii Społecznej Regionu Navarra – **ANEL**;
- **Centrum Integracji Społecznej „CISTOR”** - z okazji 15-lecia istnienia i działalności na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie;
- **Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kobiet „GINEKA”** - prowadzące **OWES** - z okazji 10-lecia działalności ośrodka wsparcia ekonomii społecznej w regionie;
- **Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorski Ośrodek Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych „TŁOK”** - prowadzące **OWES** - z okazji 10-lecia działalności ośrodka wsparcia ekonomii społecznej w regionie;
- **Maciej Orłoś** - dziennikarz nowych mediów, influencer, aktor i pisarz, działacz społeczny;

- **Jan Mela** - Prezes Fundacji „Poza Horyzonty”, podróżnik, zdobywca dwóch biegunów, działacz społeczny;
- **Wirginia Szmyt – Dj Wika** - wieloletnia nauczycielka dzieci z niepełnosprawnością, wychowawczyni młodzieży trudnej a obecnie zaangażowana w sprawy seniorów, najstarsza didżejka w Polsce;
- **Zespół Szkół Samochodowych im. gen. Józefa Bema w Toruniu** – za zajęcie I miejsca w konkursie wiedzy o ekonomii społecznej dla uczniów szkół średnich Miasta Torunia oraz powiatu toruńskiego w roku szkolny 2018/2019.

➤ **Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej**

Celem przyznawania wyróżnienia jest wybór samorządów najbardziej zaangażowanych w rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim, a także tych, które najaktywniej wspierały i współpracowały z podmiotami ekonomii społecznej funkcjonującymi na ich terenie. Pośrednim celem wyróżnień było promowanie idei ekonomii społecznej i zwiększenia udziału PES w realizacji zadań publicznych wśród jednostek administracji publicznej i mieszkańców regionu. Wyróżnienie przyznano na podstawie ankiet wysłanych do samorządów i rejestrów podmiotów ekonomii społecznej.

Wyróżnienia zostały przyznane 11 samorządom z terenu województwa kujawsko-pomorskiego:

1. **Miasto Brodnica**
2. **Miasto Inowrocław**
3. **Miasto i Gmina Mroczka**
4. **Miasto i Gmina Strzelno**
5. **Miasto i Gmina Świecie**
6. **Miasto i Gmina Tuchola**
7. **Gmina Brodnica**
8. **Gmina Lisewo**
9. **Gmina Obrowo**
10. **Gmina Unisław**
11. **Gmina Zbójno**

➤ **Samorząd Rozwijający Ekonomię Społeczną**

W związku z faktem, że coraz więcej samorządów dostrzega sens i potrzebę działań na rzecz osób szczególnie potrzebujących, poprzez rozwój ekonomii społecznej, Kapituła powołana przez Regionalny Komitet Ekonomii Społecznej postanowiła rozszerzyć zakres wyróżnienia i szczególnie docenić samorzady, które poza stworzeniem przyjaznych warunków dla ekonomii społecznej, podejmowały dodatkową i wyróżniającą się aktywność na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Samorządom tym przyznano srebrne i złote wyróżnienia „Samorząd rozwijający ekonomię społeczną”.

Wyróżnienia w kategorii „srebrnej” zostały przyznane 2, zaś w kategorii „złotej” 6 samorządom z terenu województwa kujawsko-pomorskiego:

Kategoria SREBRNA

1. Gmina Ryńsk

Kategoria ZŁOTA

1. Miasto Chełmno
2. Miasto i Gmina Sępólno Krajeńskie
3. Gmina Cekcyn
4. Gmina Golub-Dobrzyń
5. Gmina Płużnica
6. Powiat Brodnicki
7. Powiat Chełmiński

☞ *Przedsiębiorstwo Zaangażowane Społecznie*

Wyróżnienie „Przedsiębiorstwo zaangażowane społecznie” służy nagrodzeniu przedsiębiorstw, które wspierają i realizują działania społeczne, tj. takie, które wykraczają poza działalność biznesową (nie prowadzi do osiągnięcia bezpośredniego zysku finansowego), ale dotyczą spraw ważnych i wartościowych, działań realizowanych w różnych formach, za to zawsze we współpracy z ludźmi z najbliższego otoczenia.

Wyróżnienia zostały przyznane 9 przedsiębiorstwom z terenu województwa kujawsko-pomorskiego:

- **Centrum Handlowo-Rozrywkowe Toruń Plaza – Toruń**
 - wsparcie corocznego finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy;
 - partnerstwo w akcjach społecznych w zakresie profilaktyki raka piersi, nowotworów kobiecych, udostępnienie parkingu dla mammobusa;
 - wsparcie finansowe Kujawsko-Pomorskiego Pikniku Zawodowego dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej;
 - organizacja zbiórek rzeczy dla potrzebujących podopiecznych świetlicy środowiskowej „Narnia” oraz domu dla bezdomnych;
 - przeprowadzenie akcji „Dzień Dawcy Szpiku”, promocja sportu, aktywnego wypoczynku, zdrowego trybu życia;
 - otwarcie Klubu Mamy i Maluszka oferującego zajęcia dla rodziców z małymi dziećmi (spotkania z psychologiem, dietetykiem);
 - organizacja wydarzeń sportowych.
- **Wika Polska Sp. z o.o. – Włocławek**
 - darowizny finansowe dla Ośrodka Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych;
 - współpraca z ZAZ Włocławek na zlecenie prostych usług z zakresu działań produkcyjnych, przekazanie w nieodpłatne użyczenie niezbędnych przyrządów do wykonania usług;
 - porozumienie z Zespołem Szkół Technicznych we Włocławku na utworzenie klasy patronackiej „Technikum + Klasa Patronacka WIKA”;

- sponsoring wydarzeń sportowo-kulturalnych dedykowanych mieszkańcom miasta (Finał WOŚP, Bieg Kujawiaka, Dni Włocławka, Minibasketball Cup U11 i U12);
 - coroczny Program Praktyk Letnich dla studentów.
- **Jeromino Martins Polska S.A.** – Toruń
 - wsparcie finansowe oraz techniczne Kujawsko-Pomorskiego Pikniku Zawodowego dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej (wyżywienie oraz paczki żywnościowe dla ponad 1000 osób);
 - wsparcie finansowe corocznych Mistrzostw Dzieci z Domów Dziecka w Piłce Nożnej.
 - **Neuca S.A.** – Toruń
 - prowadzenie wraz z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Studentów Medycyny IFMSA-Poland Oddział Bydgoszcz i Caritas Diecezji Toruńskiej przychodni „Otwarte Drzwi” dla osób biednych i bezdomnych;
 - wydawanie bezpłatnego czasopisma „Poradnik Świadomego Pacjenta. Zdrowa wiedza”, sfinansowanie mobilnego gabinetu do badań profilaktycznych;
 - udział w akcji „Pudełko Życia” i rozpowszechnienie ponad 70 tys. specjalnych pudełek;
 - realizacja projektu Akademia Zdrowia Seniora - wydarzenie lokalne dla seniorów z Torunia i okolic;
 - organizacja imprezy Walkathon Neuca dla Zdrowia - wydarzenie o charakterze regionalnym, w ubiegłorocznej edycji Marszu po Zdrowie wzięło udział około 3 tys. osób.
 - **Polmass S.A.** – Bydgoszcz
 - dofinansowanie ponad dwudziestu podmiotów, które realizują pięćdziesiąt różnych zadań społecznych m.in.: Polski Czerwony Krzyż, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Fundacja Zdążyć z Pomocą, Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym, Fundacja na Rzecz Pomocy Dzieciom Grodzieńszczyzny, a także Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych
 - wsparcie materialnie pracowników posiadających uczące się lub studiujące dzieci;
 - nieodpłatna opieka zdrowotna dla pracowników;
 - nieodpłatne kursy językowe dla pracowników w godzinach pracy;
 - dofinansowywanie kursów lingwistycznych poza firmą, umożliwienie odbycia studiów doktoranckich i podyplomowych;
 - **Lokal Gastronomiczny „PROMYK” Danuta Nowakowska** – Lubicz
 - bezinteresowne wsparcie dla działania statutowego Szkoły Podstawowej Specjalnej Nr 19 w Toruniu w zakresie ergoterapii i rehabilitacji społecznej niepełnosprawnych intelektualnie uczniów;
 - organizowanie cotygodniowych praktyk dla uczniów z tej szkoły, którzy mają możliwości nabywania wielu kompetencji niezbędnych do funkcjonowania w życiu codziennym i w społeczeństwie, rozwijają samodzielność i niezależność, zdobywają umiejętności, które ułatwiają im wejście na rynek pracy.

- **Miejski Zakład Energetyki Ciepłej, Wodociągów I Kanalizacji Sp. z o.o. – Wąbrzeźno**
 - wsparcie organizacji Dnia Dziecka
 - współpraca z Ochotniczą Strażą Pożarną, między innymi pomoc w zakupie mundurów i wyposażenia do świetlicy OSP.
 - współpraca z Uczniowskim Klubem Sportowym „Przyjazne Wody” - pomoc, między innymi na wyjazdy na obozy sportowe i zawody oraz wynajem pływalni;
 - wsparcie innych klubów organizacji sportowych (UKS Vambresia - Worwo, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, czy Wąbrzeski Klub Brydżowy);
 - współpraca ze Spółdzielnią Socjalną BAZA w Wąbrzeźnie, m.in. udzielenie pożyczki na starcie działalności, pomoc w zakupie wyposażenia i zlecenie usług w związku z organizowanymi przez firmę wydarzeniami;
 - wsparcie dla: przedszkola i szkoły, stowarzyszeń, pomoc przy organizacji imprez sportowych oraz kulturalno-rozrywkowo-rekreacyjnych w mieście i powiecie.

- **Prosawe.pl – Toruń**
 - zatrudnianie osób dotkniętych chorobą autystyczną do prostych, powtarzalnych prac, dając im w ten sposób poczucie spełnienia i możliwość pracy w naturalnym środowisku, pomiędzy ludźmi.
 - organizacja staży zawodowych dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej
 - zatrudnianie na otwartym rynku pracy osób z niepełnosprawnością intelektualną
 - wsparcie organizacji jubileuszu Fundacji na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Arkadia”

- **Drozapol-Profil S.A. – Bydgoszcz**
 - organizacja imprezy pod hasłem Bydgoska Gala Noworoczna dla Dzieci
 - wsparcie dla szkół, świetlic dla dzieci, pensjonariuszy domów starości, domów dziecka, szpitala na Kapuściskach, MOPS-u, Dom Samotnej Matki, Caritas Diecezji Gnieźnieńskiej, Fundacji Wiatrak, kościołów, przytulisk, Domu Opieki Społecznej w Solcu Kujawskim, pogotowia opiekuńczego, BKS Chemik Bydgoszcz;
 - wsparcie dla akcji: "Kromka chleba", "I ty zostaniesz św. Mikołajem", "Mam marzenie", akcji "Dobrze, że jesteś", Bydgoskiej Gali Noworocznej dla dzieci;
 - powołanie Fundacji Pomoc i Nadzieja do pomocy osobom potrzebującym, a w szczególności: 1. uzdolnionym dzieciom i młodzieży, zwłaszcza z ubogich rodzin, których fundacja wspiera w rozwoju zdolności, pokrywa niezbędne koszty nauki, ułatwiają im start życiowy na studia i w dorosłe życie; 2. rodzinom z dziećmi, zwłaszcza niepełnym, wielodzietnym w życiowych trudach i sytuacjach losowych; 3. dzieciom niepełnosprawnym w leczeniu i rehabilitacji.

KONKURSU NA NAJLEPSZY PRODUKT PES KUJAW I POMORZA

Zwycięzca: Kraina Skrwy – Manufaktura Zdrowia Non Profit Sp. z o.o za ekologiczne produkty spożywcze

TARGI DOBRZYCH PRAKTYK EKONOMII SPOŁECZNEJ podczas Forum

1. Kraina Skrwy
2. Fundacja Interpares
3. Stowarzyszenie Edukacji i Rozwoju Amicus w Kruszwicy
4. Fundacja Zdrowego Życia
5. Fundacja GO Toruń
6. Fundacja Prometeusz Glewo
7. Fundacja Hodowców Polskiej Białej Gęsi
8. Fundacja Vita et natura w Kcyni
9. „Teodoryk”- wioska mydlarska
10. Fundacja Brama Epoki
11. Fundacja Toskania Kociewska
12. Fundacja Makowo
13. Fundacja Kreator uśmiechu,
14. Fund. Brata Alberta
15. WTZ Karczemka
16. Jak z obrazka Sp. z o.o.
17. WTZ Bratanki
18. ZAZ Białe Błota
19. Fundacja Aktywizacji i Integracji Nowe
20. WTZ PZN
21. Fundacja Pro Omnis
22. Fundacja Korzenie Kultury
23. Stowarzyszenie Wędka
24. WTZ Arkadia
25. Fundacja Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych
26. Fundacja Kultura W Szczerym Polu
27. Fundacja Bez Nazwy
28. WTZ Dąb Białe Błota
29. Środowiskowy Dom Samopomocy Aleksandrów Kujawski
30. Catering Serwis Spółka z o.o. non profit